KARYS

SAUSIS
Nr. 1 1955

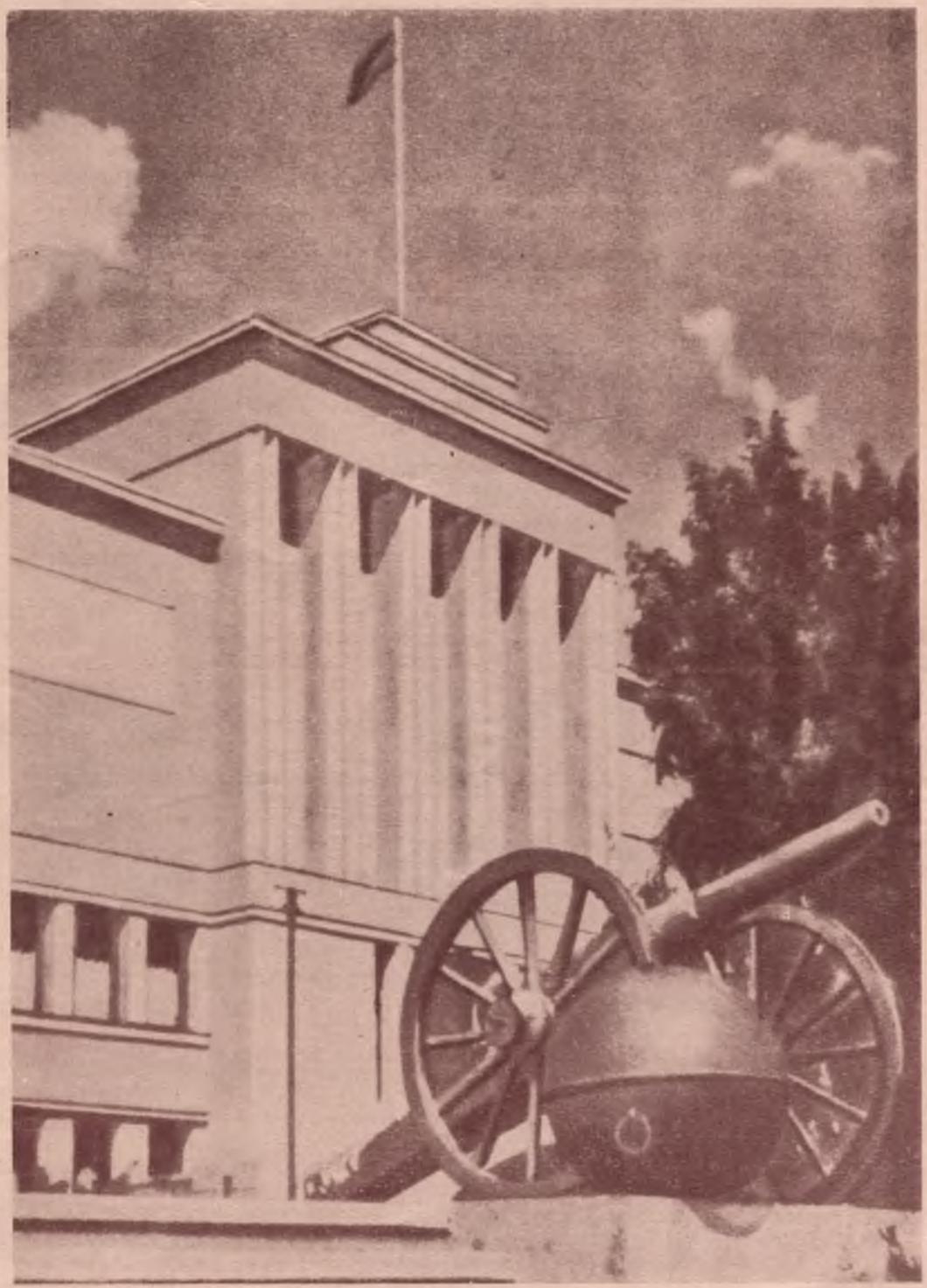

KARYS

THE WARRIOR

magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly by "KARYS", 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y. Subscription .5.00 per year. Single copy 50 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

*

Redaktorius Zigmas Raulinaitis

Redaktoriaus pavaduotojas Stasys Butkus

Kalbinę dalį redaguoja Kazys Kepalas

*

Atskirus skyrius redaguoja:

Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje,

Romas Kezys — Kariai ir Jaunimas,

Justinas Liaukus — Karinės žinios.

*

Bendradarbiai:

K. Ališauskas, P. Alšėnas, A. Balčiūnas, B. Balčiūnas, G. Botyrius, K. Jankūnas, V. Jonikas, dr. K. Jurgėla, P. Jurgėla, J. Juodis, V. K. Jonynas, K. Jankūnas, V. Karečkaitė, J. Kiaunė, J. Lukas, kan. J. Meškauskas, J. Mikštas, J. Mikuckis, Vl. Mingėla, Marių Žuvėdra, S. Miglinas, P. Plechavičius, M. Reklaitis, V. Raulinaitis, A. Reklaitis, J. Skaržinskas, A. Sodaitis, A. Sperauskas, O. Urbonas, V. Vilkutaitytė-Gedvilienė, T. Žiūraitis.

*

Administratorius Leonas Bileris

*

Atstovas Vytautas Kamantas, C'eveland, Ohio

1955 M. SAUSIS NR. 1 (1306)

TURINYS

Redaktorius — Nauji Metai, naujos viltys 2
V. Mingėla — Dr. Jurgis Sauerveinas-Girėnas 3
A. Žygmantas — Kariniai mokslai 5
L-as — Iš Rytų į Vakarus 8
A. Opera — Nauja karinės gynybos programa 10
O. Urbonas — Gier Casimir Siemienowicz 11
H. Sienkiewičius — Kryžiuočiai 13
J. L. — Kodėl rusai nedezertyruoja 19
Kariuomenės šventės atgarsiai 21
Karinės žinios 23
Karinės spaudos apžvalga 25
Laiškai ir mintys 26
Kariai ir Jaunimas 27
Kuprinės pabiros 29

PLATINTOJAI JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md.— K. Bradūnas,
Boston, Mass.— "Baltic Florists".
Brooklyn, N. Y.— "Gabija",
Chicago, Ill.— J. Karvelis, P. Švelnis.
Cleveland, Ohio — V. Rocevičius.
Detroit, Mich.—"Neringa".
Grand Rapids, Mich.— J. Belinis.
Philadelphia, Pa.— A. Impulevičius.
Newark, N. J.— K. Trečickas.
Rochester, N. Y.— P. Saladžius.
Waterbury, Conn.— V. Vaitkus.

KANADOJE:

Hamilton, Ont.— J. Pleinys.
Toronto, Ont.— V. Aušrotas, A. Kuolas, "Tėviškės Žiburių" Knygynas.
Verdun, Montreal, Que.—"Parish Library".

ANGLIJOJE:

Nottingham — K. Bivainis.
London — D. Daunoraitė.

AUSTRALIJOJE:

Abbotsford, Vic.— L. Baltrūnas.
Canberra, ACT—V. Balsys,
Carlton, Vic.—V. Šalkūnas.
N. Geelong, Vic.—"L. K. Fondo Sp. Kicskas".
Hindmarsh, Adelaide, S. A.— J. Glušauskas,
St. Kilda, Vic.— N. Butkūnas.

VENEZUELA:

Caracas — Dr. V. Mažeika.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.

*

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio viduryje. Todėl jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją iki to mėnesio 1 dienos.

*

Rankraščiai reedakcijoje nesaugomi.

*

Leidžia Kario leidykla

*

Prenumerata JAV ir užsienyje:

Metams — $5.00, pusm. — $3.00, atsk. nr. — 50c. Skelbimai pagal susitarimą.

Adresas: KARYS, 680 Bushwick Aven., Brooklyn 21, N. Y.

VIRŠELYJE: KARO MUZĖJUS KAUNE

KU biblioteka

093 00523485 3

Įsteigtas Lietuvoje 1919— Nepriklausomybės kovų— metais

KARYS

Atgaivintas Jungt. Amerikos Valstybėse 1950 metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 1 (1306) SAUSIS - JANUARY 1955

BROLIAI IR SESĖS LIETUVIAI!

Naujųjų 1955 Metų proga Lietuvių Sąjungos "RAMOVĖ" Centro Valdyba sveikina visus brolius ir seses lietuvius, kenčiančius okupanto pavergtoje tėvynėje ir vargstančius komunizmo darbo ir mirties stovyklose, sveikina partizanus, kovojančius ir kovojusius už tėvų žemės laisvę, visus kolegas Ramovėnus, prisidedančius prie tėvynės laisvinimo darbo, Lietuvos Laisvės kovų Invalidus, paaukojusius savo brangiausį turtą — sveikatą ant tėvynės laisvės aukuro, visus mūsų karius, savanorius ir šaulius, budėjusius ir tebebudinčius laisvės sargyboje.

Mes tvirtai tikime, kad laisvojo žmogaus, laisvojo pasaulio gyvenimo principai, teisė ir teisybė nugalės sovietiškojo komunizmo apgaulę, smurtą, klastą, melą ir vergiją.

Iš vykstančio šaltojo karo eigos, krypties ir apčiuopiamų išdavų nėra pagrindo ir davinių tikėti, kad komunizmo pavergtos tautos artimoje ateityje susilauktų laisvės dienų. Kova už pavergtųjų išlaisvinimą iki galutino laimėjimo gali pareikalauti dar daug laiko. Tad nepalūžkime tėvynės laisvinimo darbe.

Žengdami į Naujuosius 1955 Metus prisiekime mūsų pavergtai Tėvynei Lietuvai, kad mes visi jos sūnūs ir dukros laisvėje, apsišarvavę kantrybe ir ištverme visomis suburtomis ir apjungtomis jėgomis dar su didesniu ryžtu vieningai dirbsime ir aukosimės tėvynės laisvinimo reikalui. Ši priesaika telydi visus mūsų darbus, o tada tėvynės laisvinimas ir kiti mūsų užsimojimai susilauks geresnių rezultatų.

Generolas P. Plechavičius
Pirmininkas

Plk. A. Reklaitis
Sekretorius

MIELI BROLIAI IR SESERYS!

1955 Naujųjų Metų proga Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų Savanorių Sąjungos Centro Valdyba s v e i k i n a visame pasaulyje išsisklaidžiusius karius ir jų šeimas: Kūrėjus-Savanorius, Vyties Kavalierius, Lietuvos Laisvės Kovų Invalidus, Ramovėnus ir kitus buvusius Lietuvos Kariuomenės Karius, Šaulius, Dariaus ir Girėno ir Don Varno Postų Legijonierius Brooklyne ir Chicagoje, lietuvius Korėjos karo Veteranus, o ypatingai Lietuvos Miškų Brolius ir Seseris, ant Lietuvos Nepriklausomybės aukuro dabar dedančius didžiausias aukas, — nuoširdžiai linkėdama nepalūžti sunkioje kovoje už Lietuvos laisvę.

Jau 14 metų, kai mūsų Tėvynėje tėvai, broliai, seserys ir visi tautiečiai kenčia tokią raudonųjų okupantų vergiją, kokios nežino pasaulio istorija. Mes, laisvojo pasaulio gyventojai, negalime būti pasyvūs tokios tautos tragedijos akivaizdoje, o ypač tie, kurie už tėvynės laisvę kovojome. Stiprėkime dvasioje, būkime vieningi kovoje.

Tikėkime, kad ir mūsų Lietuvos vadavimo veiksniai paliks tarpusavio ginčus, susitars bendrai veikti ir visas jėgas paskirs Lietuvos laisvės atgavimo kovai. Šitokio susipratimo bei vieningumo iš mūsų visų laukia pavergtoji Tėvynė. Tėvynės šauksmas turi mus visus suvienyti.

Vienas kitam palinkėkime, kad 1955 metai būtų lemtingi, raudonasis komunizmas būtų sunaikintas ir mūsų tėvynė išvaduota. Atrodo, kad valanda artėja. Būkime pasiruošę.

Valio laisva ir nepriklausoma Lietuva!

J. Liepinaitis, Dr. K. Gudaitis, A. Juodka
Pirmininkas Vicepirmininkas Sekretorius

V. Rekus, J. Grybauskas
Nariai

NAUJI METAI, NAUJOS VILTYS

Pasaulio viltys rasti kelią į tikresnę taiką praėjusiais metais nepasitvirtino. Valstybės vyrų sukamas politinis ratas nuolatos artėja prie krizės taško. Visi laukia naujų įvykių, kurie gali prasiveržti vulkano staigumu ir atominio sprogimo galingumu. Vieniems jie žada politinį ir ekonominį griuvimą, kitiems naujas kančias, o dar kitiems išsivadavimą iš dabar nešamos vergijos. Turbūt nėra tautos ir valstybės, kuri vienodai vertintų ateinančių istorinių įvykių reikšmę savo ir pasaulio atžvilgiu.

Lietuvai praėjusieji metai be kruvinų kančių ir vergijos pančių pasunkėjimo nieko naujo nedavė. Galingųjų pasaulio valstybių vyrų tuščiom kalbom sugyvenimą su komunizmu jau niekas netiki ir jie patys, atrodo, netiki tuo ką skelbia. Tačiau tokios kalbos sunkiai pažeidžia mūsų pavergtą tautą ir visą tą žmonijos dalį, kuri rūdija raudonajame kalėjime uždaryta.

Lietuvių bendruomenė tremtyje, atrodo, yra daugiau susiskaldžiusi kaip bet kada. Ginčai dėl techniškų ar siaurų, tik vienai grupei naudingų, reikalų tęsiasi spaudos puslapiuose ir susirinkimuose be paliovos. Nors nėra ženklų, tačiau tikimės, kad šiais 1955 metais mūsų tremties visuomenė suras didesnį darnumą ir vieningumą bent pagrindinius tautos uždavinius siekdama. Pasaulinių įvykių kryptis tai diktuoja.

KARIO leidėjams yra malonu jausti, kad šiuo atžvilgiu mūsų vykdomas darbas yra viena iš tų jungčių, kuri ne tik stabdo atskirų visuomenės grupių skilimą, bet jungia ir glaudžia visus tuos, kurie politiškai nors ir skirtingai galvoja, tačiau ištikimai siekia pagrindinio Tautos tikslo: Nepriklausomybės. Kurie idėjos ir vykdymo atžvilgiu yra aiškiai nusistatę, be jokių nuolaidų ar kompromisų, siekti Lietuvai laisvės ir ruoštis tam lemiamam momentui.

"Lietuvininkai esame mes gimę, todėl
Lietuvininkai mes turim būt,
Tą garbę gavome užgime,
Jai ir neturim leist pražūt...

DR. JURGIS SAUERVEINAS - GIRĖNAS

(1831 - 1904)

50 METŲ MIRTIES SUKAKTĮ MININT

Nenorėtum žmogus tikėti, kad šis eilėraštis būtų nelietuvio parašytas. Tačiau taip yra. Pr. m. gruodžio 16 d. sukako 50 metų nuo dr. Jurgio Sauerveino mirties.

Jurgis Sauerveinas gimė Vokietijoj, Hannovery, Glogau miestely. Jo tėvai buvo šviesūs žmonės; tėvas protestantų religijos kunigas. Jurgis Sauerveinas gimė 1831 m. sausio m. 15 d. ir mirė 1904 gruodžio 16 d. Norvegijoj, Kristianijos ligoninėj. Mirtis pakirto šią Lietuvą mylinčią asmenybę sulaukus gražaus 74 metų amžiaus. Pagal J. S. testamentą, jo palaikai buvo atvežti Vokietijon, ir palaidoti Gronau kapinėse.

Jurgis Sauerveinas - Girėnas, baigęs Hannoverio gimnaziją ir išėjęs augštuosius filologijos mokslus Goetingeno u-te, ėmė mokytis svetimų kalbų. Jis buvo neabejotinas kalbininkas — lingvistas, savos rūšies genijus. Jis turėjo fenomenalinę atmintį. Jam sekėsi. J. S. buvo tikras mokslininko tipas. Jis nepasitenkino keliomis kalbomis. Ne. Ilgainiui buvo žinoma, jog jis išmoko net 46 kalbas. J. S. mokėjo net zendo ir sanskrito kalbas.

Šis mielas bičiulis yra laikomas aušrininku, nes bendradarbiavo "Aušroje" ir kitoje lietuvių spaudoje. Jis mokė lietuvį neišsižadėti savo gražios kalbos ir tuo pačiu ir lietuvybės. Jis rašė apie lietuvius vokiečių kalba išeinančiuose žurnaluose — iš filologijos srities. Jis visur ir visuomet gynė lietuvius ir lietuvių kalbą. Štai 1950—51 m. Inž. Bronius Prapuolėnis "Šv. Kazimiero Aiduose" parašė apie dr. Jurgį Sauerveiną - Girėną straipsnį, kuriame rašo: Su šituo mokslo vyru buvau tik vieną kartą susitikęs, dar gimnazijos mokiniu būdamas; šiaip apie jį žinias sėmiau iš savo Rytprūsiuose buvusių giminių, pas kuriuos viešėt važinėdavau ir iš kitų "laukininkų" — Graudušių, Raudžių ir Vanagaičių ir, be ne, daugiausia iš Vanagaičių sūnaus Jono, kuriam, kaip inteligentui, J. S. smulkiau aiškino lietuvių kalbos grožį ir jos ypatybes. Reikia pridėti, jog Sauerveinas lietuvių kalbos mokėsi tiesiogiai iš ūkininkų — burų, gyvu žodžiu, dėlto jo akcentas — ištarmė buvo Prūsuose gyvenančių lietuvių."

Dr. Jurgis Sauerveinas
Ateities klišė

KARYS tęsia Lietuvos karių tradicijas. Lietuvoje jis buvo vienas mėgiamiausių karių ir didelės jaunimo masės žurnalas. Jo pasėta sėkla ne tik prigijo, bet praeityje davė ir dabar tebeduoda pasiryžėlių, kurie Tautos laisvei ne vien žodžius, bet ir darbus skiria: Lietuvos Nepriklausomybės kovų pulkų karius, Savisaugos Dalių, Vietinės Rinktinės ir kitų kovos dalinių narius ir, pagaliau, dar tebekovojančius partizanus. Tai vis, iš dalies, KARIO auklėtiniai.

Nepriklausoma Lietuvos valstybė buvo sugriauta ir sunaikinta; bet kas gali sakyti, kad todėl ji daugiau nebereikalinga ir nebeatsistatys? Nors Lietuvos kariuomenė, vykdydama vyriausybės įsakymą, 1940 metais nesipriešino okupantui ir liko taip pat sunaikinta, kas gali tvirtinti, kad daugiau Lietuvai kariuomenė nebus reikalinga? Tą tvirtina tik Lietuvos užgrobikas, kuris blaško Lietuvos vyrus po sovietinius pulkus, maišo tautybes, nes bijo atgimsiančios Lietuvos kariuomenės ir kitų jo pavergtų valstybių tautinių ginklo jėgų.

Mūsų maža yra, todėl juo labiau reikia, kad kiekvienas jaunas ar senas lietuvis įsisąmonintų, kad tik jo dvasinės ir fizinės jėgos prikels parblokštą Tautą ir atstatys Valstybės Rūmą. Tačiau, kad pasiryžėlis būtų tinkamas tam milžiniškam darbui, be pakilios dvasios ir užsidegimo jis turi dar ir išmanyti tą darbą, kuris jam teks atlikti. Tam tikslui KARYS savo pagrindiniu uždaviniu turi: tiekti karinę medžiagą, mokslinių, istorinių, techniškų straipsnių pavidale ir skelbti karių atsiminimus. Tas, kas nori ir rengiasi būti Tautos kariu, o juo turėtų ryžtis būti kiekvienas, ypač jaunieji, lai semiasi žinių, kurių KARYJE ras apsčiai. Ateityje jos bus naudingos ir Lietuvos valstybę atkuriant labai reikalingos.

Redaktorius

Bet vėliau lietuvių k. žinias pagilino iš knygų, kokias jis anais metais galėjo rasti. Bet jam patiko ne tik mūsoji kalba, jis pamilo iš viso Lietuvos gamtovaizdį, pačią Lietuvą.

J. S. tai keliautojo tipas. Jis nemėgo vienoje vietoje ilgai sėdėti. Užtat daug keliavo. Pažino daugybę tautų bei žmonių. Jam nebuvo svetima Europa, nes nebuvo turbūt didesnio Europos m., kuriame jis nebūtų bent trumpai buvojęs.

Ne tik Europa domino šį garbingą vyrą, bet jam taip pat nebuvo svetima Afrika ir Azija, o ypačiai Indija. Jis tyrinėjo Afrikoj gyvenančių tautelių — negrų kalbas bei dialektus. Taigi, jis keliavo, stebėjo, gyveno ir mokėsi iš pačio gyvenimo.

Bet iš visų kraštų Lietuvos krašto gamtovaizdis jam labiausiai patiko. Lietuva užtat J. S. suviliojo ir pavergė. Mokėdamas lietuvių kalbą, arčiau susipažino su visais pavergto lietuvio vargais. Jis matė rusų ir vokiečių persekiojamą lietuvių tautą, matė visas neteisybes ir nutarė kartu su ja dalintis ir gėriu ir blogiu — džiaugsmais ir nelaimėmis. Jis pastebėjo, jog daugelis lietuvių, lyg kokio nusikaltimo vengdami, užsigindavo moką lietuviškai, o ypačiai tai buvo pastebima vokiečių valdomuose Rytprūsiuose. Jam parūpo prailginti mirštančios lietuvių tautos gyvenimą. Tiesa, jis nebuvo vienas. Šiame jo darbe padėjo; Martynas Jankus, dr. Jonas Basanavičius, Jonas Vanagaitis, Zaunienė (buv. Užsienio Reikalų Min. motina) ir kt. Jo pagalba pavyko sukurti Lietuvių Mokslo Draugiją. Kiek tikrai metų savo gyvenimo paaukojo tas kilnusis vyras Lietuvai, sunku tikrai pasakyti, betgi yra duomenų, jog nemažiau, kaip dešimt.

Dr. J. S. rašė proza ir eiles kūrė. Kaip jau minėta, parašė "Lietuvininkai mes esame gimę..." Vėliau jo parašyta: "Lietuva ant visados"; na ir "Giria, giria tu žalioji" — tai vis gražūs, kupini patriotizmo ir meilės Lietuvai kūriniai. Tik prisiminkime, jog "Lietuviais esame mes gimę..." visa lietuvių tauta giedojo kaip Mažosios Lietuvos himną; šioji giesmė, dažniausiai, buvo giedama po Lietuvos himno.

"Kaip ąžuols drūts prie Nemunėlio
Lietuvninks nieko neatbos,
Kaip eglė ten prie Šešupėlio
Ir vėtroj ir žiemą žaliuos.

"Drūtai laikyk, drūtai stovėk
Lietuviškoji giminė.
Drąsiai lietuviškai kalbėki,
Tegul supyksta svetimi.

"Tegul supyksta, kas nežino,
Kalba senoji kaip miela,
Kurioj mus "Tėve mūs" mokino
Tetužis miels ir motina",

Jeigu dr. Jurgis Sauerveinas nieko nebūtų parašęs apart šito eilėraščio, tai jo tikrai užtektų J. S. iškelti į garbingų aušrininkų eiles... Bet gi jis įvairiomis kitomis kalbomis, daugiausia vokiškai, rašė apie lietuvių k. ir Lietuvos vargus. Jis advokatauja. Jis užsistoja ir užtaria rusų ir vokiečių pavergtą lietuvių tautą. Net yra parašęs atskirą knygą, vokiškai kurioj įrodinėja lietuvių k. vertingumą ir grožį. Toje knygoje gina lietuvių tautą nuo išnaikinimo.

Kadangi J. S. mokėjo apie 46 kalbas, anglų vyriausybė dažnai jam duodavo vertimus daryti, nors jis gyveno Prūsuose. Ypačiai J. S. buvo naudingas anglams iš indų kalbų srities. Tuo laiku didžioji Indija dar buvo Didž. Britanijos kolonija. Pagaliau vokiečių policijai ėmus jį vis daugiau ir daugiau sekioti, jis nutarė apleisti vokiečių valdomą lietuviškąjį kraštą. Vokiečių policija jį palaikė lietuvių separatistų vadu. Be to, jį užgaudavo kai kurių lietuvių nepasitikėjimas. Išvyko į Norvegiją. Šiame krašte apsigyvenęs, jis vėl tvėrėsi kalbotyros mokslo darbo. Bet Lietuvos J. Sauerveinas neužmiršo iki gyvenimo pabaigos. Vis rašė lietuviškai eilėraščius, straipsnius, ir ypačiai skelbė visur ir visuomet Lietuvos gamtos ir kalbos grožį. Jis vis žadėjo apsilankyti — "Mano brangiojoj Tėvynėj — Lietuvoj". Bet mirtis jį pakirto 1904 m. gruodžio 16 d. šaltoje Norvegijoje, Kristianijos ligoninėj.

Tai buvo retas žmogus, aušrininkas, didelis Lietuvos patriotas bei mylėtojas.

Baigiant tenka priminti, jog dar anais laikais dr. Jurgis Sauerveinas pastebėjo, kad lietuviai tarpusavy nesugyvena, riejasi, nesilaiko vienybės ir meilės. Ta pačia liga sergame dar ir šiandien. Jis sielojosi Lietuvos reikalais. Jis sakydavo, jog gaila, kad lietuvininkai neturi vienybės. Jo priešmirtinis pageidavimas buvo: — Kad lietuviai išmoktų būti vieningi, dirbdami bendrą Lietuvos vadavimo darbą.

Šio mielo nelietuvio teisingi, pamokantieji žodžiai: — Kad pas lietuvininkus nėr vienybės — tampriau ir širdingiau susijungti Tėvynės vadavimo darbui"... tegu šiandien mus paskatina labiau viens kitą mylėti, sugyventi. — Vardan tos Lietuvos, vienybė težydi...

Vladas Mingėla.

KARINIAI MOKSLAI

A. ŽYGMANTAS

Paprastai ir trumpai aiškinant, karo menas reiškia tikslingą karinių jėgų vartojimą karo metu. Platesne prasme karo menas apima bet kokią veiklą karo reikalui, kaip mobilizavimas, aprūpinimas, ginklavimas, mokymas ir karinių jėgų išlaikymas. Siauresne prasme karo menu laikomas tik parengimas ir vykdymas kovos veiksmų tam tikram karo tikslui. [5]

STRATEGIJA IR TAKTIKA

Clausewitzas taktiką vadina mokslu naudoti karo jėgas kautynėse; strategiją — mokslu naudoti kautynes karo tikslui. Kitais žodžiais, strategija sudaro karo planą, nustato eigą įvairioms kampanijoms ir tvarko būsimus mūšius.[6] Moltkės nusakymu strategija yra "praktiškas pritaikymas priemonių, duotų vadui, kad pasiektų numatytą tikslą."

Fabiinės strategijos pavadinimas kilo iš Romos karo vado Fabijaus kovos būdo su Hanibalu ir reiškia vietinio pobūdžio puolimus, priešo tiekimo naikinimą, verčiant jį eikvoti moralines ir fizines jėgas.

Iki kautynių sąlyčio ginkluotų jėgų vadovavimo moko strategija, kautynių lauke — taktika. Bendrai, taktika reiškia vedimą mūšių, o strategija apima veiksmus, vedančius prie mūšio. Taktikos elementai yra: ginklai, judesys, sauga.

Strategija yra graikų žodis, reiškiantis vadovavimą armijai, "karo vado meną"; jos karinė prasmė yra ginkluotų jėgų vadovavimas iki sąlyčio su priešu.

Žodis taktika yra taip pat graikų kilmės, reiškiantis sutvarkyti. Karine prasme jis apima rikiuotę, judėjima ir jėgų mokymą sąryšyje su kautynėmis. Be to, taktika yra kautynių menas. Jos srityje yra išdėstymas kautynėms ir jų vykdymas.

Strategijos uždavinys yra, vadovaujantis bendra politine ir karine padėtimi sukurti vedamąją mintį, pagal ja nustatyti operacijų bendrus bruožus ir ant šito pagrindo, parengti kariuomenės telkimą, vėliau vadovaujant pačioms operacijoms. Kadangi visų karinių veiksmu galutinis tikslas yra sunaikinti priešą, todėl visos jėgos turi būti sutelktos priešo pagrindinėms jėgoms nulti. Laimėjimo priemonė yra savo stipresnių karinių jėgų sutelkimas sprendžiamoj vietoj. "Getrent marschieren und vereint schlagen."[5]

Karas žemėlapyje, arba strategija, kaip ji vadina amerikiečių karo istorikas T. A. Dodge, atrodo nesunku vesti, bet sukurti strateginį planą, išskleisti ir vadovauti armijai jį vykdant, reikalauja giliausio pažinimo visų karui pritaikomų mokslų ir menų ir nepaprasto protinio, dvasinio ir fizinio įtempimo, kur tenka pakelti kariuomenės vadui karo metu. Pasaulio istorijoje rasime gal tik pustuzinį vadų, kurie tiktų į aukščiausių karo vadų grupę. Dodge nuomone, Aleksandras Makedonietis buvo pirmas toks vadas ir, turbūt, vienas iš didžiausių.

"Strategija yra, kitais žodžiais, vado menas kilnoti savo armiją po kraštą santykyje su priešu, bet atstu nuo jo, taip, kad pastarasis sąlyčio metu būtų pastatytas nepatogesnėn pozicijon mūšiui ar kitam judėsiui. Armijos judėsiai priešo akivaizdoje, ar mūšio lauke priklauso didžiosios taktikos sričiai. Strategija yra bendrosios karo taisyklės, arba sveikas protavimas."[12] Strategas žiūri savo dvasinėmis akimis, kai taktikas žiūri savo kūno akimis. Kare dominuojantis veiksnys yra strategija; jai subordinuoti yra taktika ir tiekimas.[8]

Formalioji taktika apima atskiro kovotojo mokymą, taktinių vienetų rikiuotę, judesį, ir kautynių būdus. Visas šitas mokslas paprastai gauna statutų formą. Vadovautis tais statutais vietovėje, priešo akivaizdoje ir kautynėse, moko pritaikomoji taktika. Ji nustato taisykles postoviui, žygiui, saugai ir žvalgybai, ypatingą dėmesį skirdama įvairių ginklo rūšių bendradarbiavimui.

KARINIŲ MOKSLŲ APIMTIS

Karo meno pagrindiniai dėsniai yra amžini, tik jų panaudojimo būdai nuolatos kinta. Plačia prasme kariniais mokslais galime vadinti atskiras mokslo šakas, kurios karo vado kūrybai duoda teorinį pagrindą, o jo menui vykdyti, praktišką įrankį.

Karo istorija (išskyrus jos grynąjį istorinį pobūdį) tiria buvusius karus su tikslu pasimokyti vadovavimo ateities karams. Karybos mokslas tarnauja kariniam pasiruošimui ir apmokymui. Operacinių veiksmų (siauresne prasme karinių veiksmų) mokslas apima tik dalį strategijos mokslo, liesdamas tik atskirų kariuomenės dalių, korpų judėjimą. Geografinių reiškinių itaką karo vedimui tiria karinė geografija, dalinių vadovavimui — vietovės mokslas. Ginklų mokslo reikalas yra: išvystymas, konstrukcija ir panaudojimas medžiaginių kovos priemonių; jų panaudojimo sustiprinimas puolant ir susilpninimas ginantis sudaro karinių įtvirtinimų, fortifikacijos, mokslo sritį. Fizinio kovingumo išlaikymu rūpinasi karinė sanitarija ir veterinarija. Karinė teisė, karinis švietimas ir kultas turi vėl savo specialias sritis.

Didelis vadas niekados neleis taisyklės surišti savo rankas, tačiau, bendrai paėmus, jo veiksmai atitiks jas. Tik labai greitai galvojantis ir veikiantis, sukuriantis teisingo manevro bruožus ir be perstojo meistriškai juos sekantis vadas yra didelis. Greitis tai karo vedimo esminis bruožas.

Strategija, kaip ir kiti mokslai, išaugo pamažu. Jos seniausi pasireiškimai randami barbariškų kilčių įsiveržimuose į kitų teritoriją, ieškant grobio: maisto, metalų, moterų ar kitam pavidale. Tokio įsiveržimo pasisekimas pareidavo nuo sugebėjimo jį paruošti ir greičio jį vykdant, kad užpultieji būtų netikėtai užklupti. Taip augo puolamoji, ofenzyvinė strategija. Užpultieji atkirsdavo kelius, užversdavo siaurumas, gindavo brastas, ruošdavo miško pasalas. Iš šitų veiksmų gero pravedimo išaugo gynimosi — defenzyvinė strategija. Kartu su strategija augo ir tobulėjo taktika ir inžinerija. Šių dienų karo vedimas yra nedaug tobulesnis už graikų prieš 20 šimtmečių, jei palyginsim jų turėtus išteklius, mechaniką ir mokslus.[12]

KARO ISTORIJA

Istorijos turinį sudaro nepaprasti įvykiai, kurie dėl vienos ar kitos priežasties kreipia žmonių dėmesį ir

yra verti atsiminti. Gamtos mokslai sistematizuoja ir klasifikuoja, istorija individualizuoja ir pasakoja. Daugumas istorikų mano, kad istorija pamoko ir duoda praktiškų nurodymų. Tukidido nuomone istorija gali buti 'ateities vadove': Polybius sako kad, 'istorijos žinojimas yra tikrasis išauklėjimas'.

Karų dokumentai yra seniausios istorinės žinios. Taikos laikotarpiai buvo per ramūs, kad iššauktų istoriko dėmesį. Didžiosios poemos niekad nebūtų išvydę šviesos, jei Homeras nebūtų gavęs įkvėpimo iš karžygių darbų. Nei Herodotas su Tukididu nebūtų ėmesi plunksnos, jei Persų ir Peleponeso karų įvykiai nebūtų juos sudominę.

Yra žinomų karinių kritikų, kurie mano, kad iš senovės nedaug ką galima pasimokyti. Fridrikas Didysis ir Napoleonas taip negalvojo. Pav. Fridriko laimėjimas ties Leuthen parėjo nuo jo žinojimo apie Epaminondo manevrą ties Leuktra. Aleksandro perėjimas per Hydaspes upę priešo akivaizdoje, iki šių dienų yra tokios operacijos pavyzdys. Pagrindinis vokiečių susipažinimas su karine istorija ir filosofija padarė modernią Vokietiją tokia nepaprasta karių tauta. Rūpestingai išnagrinėję Pirmąjį Pasaulinį Karą, jie išvedė naujas kariavimo formas Antrajam Pasauliniam Karui.

"Rudeniškas vytimas yra vienkartinis įvykis lapo gyvenime, tačiau normalus medžio gyvenime. Mirtis yra nenormalus įvykis individo gyvenime, tačiau normalus žmonijos gyvenime. Karas yra nenormalus įvykis vienos vyriausybės laikotarpyje, tačiau normalus daugumos civilizacijų gyvenime... Modernios civilizacijos karas yra laikomas nenormalus ir katastrofiškas ... Bet jei istoriniu vienetu imti pakankamai ilgą laikotarpį ir erdvę, karai gali pasirodyti reguliarūs savo pobūdžiu ir pasikartojimu."[1]

Karo istorija rūpinasi geografinėm ir istorinėm kliūtim, kurios trukdė tvarkingą ir nuolatinį rasių ir civilizacijų plitimą po žemės paviršių. Karo istorijos požiūriu pasaulis yra vienetas, nes karai ir neramumai, bet kurioj vietoj keičia padėtį visur kitur ir, kadangi žmonės grindžia savo veiksmus tradicijomis, papročiais, senom ambicijom, neapykanta ir praeities palyginimais, tuo būdu šimtmečių ir net tūkstančių metų istorija yra gyvosios dabarties dalis.

Karo istorija turėtų apimti visus karus ir mūšius, mažus ir didelius. Karo meno istorija turi apsiriboti tik atpasakodama tuos, kurie yra tipingi ir geriausiai pavaizduoja karo meno raidą. Todėl į karo istoriją galima žiūrėti dvejopai, arba kaip į praeities karų veiksmų vaizdavimą kaip istorinių įvykiu, tada karo istorija būtų lyg ir dalis bendrosios istorijos, arba, naudojant ją praktiškam tikslui, pasimokyti karinio meno ateities karams, tada karinė istorija sudarytų dalį karinių mokslų.

Šiuo antruoju atžvilgiu karo istorija yra naujas mokslas. Dar Fridriko Didžiojo karai buvo aprašyti tik kovų chronologijos būdu. Tik Napoleono karų laikais baronas Jomini pradėjo gilesnį, karo istorijos nagrinėjimą, apimantį politinius, socialinius, techniškus ir moralinius pagrindus. Jis buvo vienas iš žymiausių Napoleono karų tyrinėtojų. Po jo sekė karo filosofas Clausewitzas ir vėliau, gal didžiausias, karo istorijos ugdytojas Hans Delbrueckas, kuris karo raidą jungė su valstybiniu ūkiu ir kultūros gyvenimu.

Austrija davė didelį karo rašytoją Montecuccoli, kuris turėjo didelės įtakos Fridrikui Didžiajam. Prancūzijoj žinomi senieji karo istorikai Turenne ir Moricas Saksonietis.

Mokslas — Karo Dievaitė

KARO ISTORIJOS REIKŠMĖ

Karinės istorijos reikšmė glūdi jos nusveriančioje praktinėje vertėje, apmokant ir ugdant protinį kario išsivystymą. Yra priimta sutikti su Napoleono žinomu posakiu, kad kare moralė santykiauja su fizine jėga, kaip vienas su trimis. Šitas pasakymas įgyja nemirštamos vertės, nes jis išreiškia moralinių faktorių vyravimą visuose kariniuose sprendimuose. O nuo jų pareina karo ar mūšio likimas. Karo istorijoj jie sudaro pastovius faktorius tik laipsniu kintančius, kai fiziniai faktoriai yra griežtai skirtingi beveik kiekviename kare ir kiekvienoje karinėje situacijoje.[11]

Labai gili, vienos kurios kampanijos studija gali nuvesti į klaidingas išvadas, jei ji nebus paremta plačiu visos karo istorijos pažinimu. Tik visos karo istorijos studija, ne vien tik vieno jos periodo, gali padėti išryškinti tašką, kuris beveik visose sprendžiamose kampanijose buvo pradžia priešo psichologinių ir fizinių galių griuvimo ir jo pralaimėjimo.

Tol, kol karas bus vyriausias tautų ginčų tvarkytojas, tol taikos meto menai turės talkininkauti karo menui ir tol jis turės būti studijuojamas ir didžiųjų karvedžių darbais turės būti gyvai domimasi. "Istorijoj ka-

ro meno principai šviečia lyg saulės horizonte, vargas aklam, kuris jų nemato!" (Grouard).

Karo menas gimė iš didžių vadų protinės koncepcijos. Karinė organizacija ir karo menas yra daug senesnis už pačią karo istoriją.[13]

Kaip karo istorijos žinojimas gali būti naudingas praktikoj, rodo kad ir šitas pavyzdys iš 1917—18 metų kampanijos Palestinoje:

"Vasario 13 d. iš 53 div. mes perėmėm liniją: Deir Ibn Obeid—Ras es Suffa—Hizmeh ir, to pat mėnesio 14 d., buvo išleistas operacinis įsakymas pulti Jerichą tikslu nustumti priešą už Jordano upės.

Prieš pradedant pagrindinį puolimą buvo reikalinga sustiprinti liniją. Tam tikslui reikėjo užimti tiesiai prieš mus esantį Mukmaš ar Mickmaš vardo kaimelį.

Mickmaš buvo ant augštos uolėtos kalvos. Mūsų brigados lauke sargybų linija ėjo kalvų grandine ir tarp mūsų ir priešo driekėsi gilus slėnis.

Buvo nutarta pulti tiesiai frontu; reiškia, artilerijos ir kulkosvaidžių remiama brigada turėjo nusileisti į slėnį prieš pat auštant ir tiesioginiu puolimu paimti Mickmaš.

Visi įsakymai buvo atiduoti ir daliniai kiek galėdami naudojosi prieš puolimo valandą gautu poilsiu.

Savo patalpoje, žvakės šviesoj, brigados majoras skaitė Bibliją. Besitariant apie puolimą, Mickmaš vardas jam pasirodė lyg ir pažįstamas, tik jis negalėjo prisiminti, kur jis apie jį girdėjo. Besirengdamas miegoti jis staiga prisiminė ir nutarė patikrinti Biblijoje. Pagaliau jis rado, ko jieškojo Samuelio I knygoj, skirsniuose 13 ir 14:

"Ir Saulius ir jo sūnus Jonatanas ir žmonės buvę su jais, apsistojo Benjamino Gibeah miestelyje, bet Filistinai įrengė stovyklą Mickmaše...

'Taip įvyko, kad vieną dieną Jonatanas, Sauliaus sūnus, tarė jaunuoliui savo ginklanešiui:' Einam į Filistinų įgulą, kuri yra antroje pusėje'. Bet jis nieko nepasakė savo tėvui... Ir žmonės nežinojo, kad Jonatanas išėjo...

'Ir tarp praėjimo, kuriuo Jonatanas mėgino prieiti prie Filistinų įgulos buvo aštri uola vienoje pusėje ir aštri uola kitoje pusėje: ir vienos vardas buvo Bozez, ir kitos vardas buvo Seneh.

'Vienos priekis buvo nukreiptas į šiaurę viršuj Mickmaš, ir kitos į pietus viršuj Gibeah.

'Ir Jonatanas tarė jaunuoliui ginklanešiui: 'Einam į įgulą... gal Viešpats mums padės: nes jam nėra nieko negalima!

Ir majoras toliau skaitė, kaip Jonatanas perėjo praėjimą ties Mickmaš tarp Bozez ir Seneh ir, tempdamas su savim ginklanešį, užlipo į kalvą ir išėjo į aikštę 'pusės akro dydžio, kurią galėtų aparti vienas jaučių jungas'; Filistinai, kurie miegojo, pamanė, kad juos Sauliaus kariuomenė apsupo' ir išbėgiojo netvarkoje, ir jų daugybė ištirpo'. Tada Saulius puolė su visa kariuomene. Tai buvo jo didelis laimėjimas, jo pirmasis prieš Filistinus ir 'taip Viešpats tą dieną išgelbėjo Izraelį ir mūšis perėjo į Beth-aven'.

Brigados majoras pradėjo galvoti: 'Tas praėjimas, tos dvi uolos ir ta aikštė tikriausiai dar tebėra, nes maža kas Palestinoj pasikeitė per šimtmečius' ir jis pabudino brigados vadą. Jie abu dar kartą perskaitė istoriją. Tada generolas pasiuntė žvalgus, kurie grįžę pranešė, kad surado praėjimą su uolomis abiejose pusėse, silpnai Turkų saugomą. Tikriausiai tai būta Bozez ir Seneh. Tuo tarpu tolumoje, aukštai prie Mickmašo, mėnesiena apšvietė aikštelę kaip tik vieno jaučių jungo dydžio.

Tada generolas nusprendė pakeisti puolimo planą ir vietoj visos brigados, tik viena pėstininkų kuopa vidurnakty perėjo praėjimą į Mickmaš. Keletas Turkų jį saugojusių buvo tyliai sutvarkyti. Perėję tarp Bozez ir Seneh, užkopėm kalno šlaitu ir prieš auštant atsidūrėm aikštėje. Turkai, kurie miegojo, staiga pabudinti pamanė kad gen. Allenby kariuomenė juos apsupo ir netvarkoje paspruko.

Tą naktį mes iššudėm ar sugaudėm visus turkus Mickmaše; taigi po tūkstanties metų Sauliaus ir Jonatano taktika sėkmingai buvo pakartota Britų jėgų. (Iš Spaulding-Nickerson-Wright, Warfare)."

Literatūra:

1. Quincy Wright, A Study of War, 1942.
5. Der Grosse Brockhaus.
6. Encyclopedia Britanica.
8. Rear Adm. A. Fiske, The Art of Fighting, 1920.
11. Liddell Hart, Strategy, 1954.
12. Col. T. A. Dodge, Alexander, 1890.
13. A. von Pawlikowski-Cholewa, Heer und Voelker Schicksal, 1936.

Gari Melchers

KARO MENAI

Dekoratyvinis paveikslas iš Liberal Arts Building

IŠ RYTŲ Į VAKARUS

KARYS IŠTIKIMAS SAVO KRAŠTUI

Praėjusio karo pradžioje — 1941 m. birželio mėn. — kelyje tarp Pažeimenės ir Molodečno lietuvių daliniuose tik kur ne kur galėjai pamatyti lietuvį karininką. Bet ir iš tų vienas kitas savanoriškai žygiavo, turėdamas tam tikrą tikslą. Lietuviškų dalinių sparnuose žygiavo raudonarmiečiai rusai, politrukai, komjaunuoliai ir Lietuvos vienos mažumos atstovai.

Nemigę, išvargę, alkani ir iš visų pusių sekami lietuviai kareiviai, kai tik pasitaikydavo proga, sprukdavo į artimiausią mišką, krūmus ir pan. Nežymi tokių pabėgėlių dalis miškais patraukė į namus, kiti prisijungė prie Švenčionių lietuvių partizanų ir sudarė Joniškio, Rokiškio grupes, bet didžiausioji dalis, keli šimtai vyrų, susirinko į buvusią stovyklą, t. y. Pažeimenę. Šiai grupei labai puikiai vadovavo plk. ltn. S-lis.

Po keletos dienų Pažeimenės grupė persikėlė į Pabradės kareivines. Čia greitai susitvarkė ir perėmė plačios apylinkės apsaugą. Visi buvo labai patenkinti nusikratę raudonaisiais komisarais, buvo paklusnūs savo viršininkams ir skirtąsias pareigas sąžiniškai atlikdavo. Saugojant geležinkelių stotį, tiltus, kooperatyvus ir kt. įvyko keletas kautynių su raudonarmiečiais rusais. Vienoj ir kitoj pusėj buvo ir žuvusių. Lietuviai kareiviai buvo palaidoti Pabradės katalikų kapinėse.

Didžiausia kariams naujiena buvo, kai iš pravažiuojančių geležinkeliečių sužinojo, jog Kaune veikia Lietuvos vyriausybė. Kareiviai iš džiaugsmo šaukė valio, dainavo linksmas dainas ir tt. Nors tuo laiku jokie įstatymai nesaistė kareivių ir jų viršininkų ir kiekvienas galėjo eiti kur patinka, bet Tėvynės meilė ir gera valia kareivius prilaikė karių gretose ir jie nuoširdžiai atlikinėjo sunkiausias pareigas. Pabradės rinktinė puikiai atliko savo uždavinį ir už tai garbė jos kariams ir vadui plk. ltn. S.

Vokiečiai, išdavę atitinkamą karo komendanto pažymėjimą kiekvienam lietuviui kariui, 1941 m. liepos 22 d. Pabradės rinktinę paleido.

LIETUVIAI KARIAI RYTUOSE

Jau pirmomis karo dienomis pradėjo kurtis atskiros lietuvių kuopos ir batalijonai. Buvę kariai, o taip pat ir netarnavę kariuomenėje stojo į lietuviškus dalinius. Jie tikėjosi galėsią prisidėti prie Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo kovų. Iš pradžių dar niekas nepamanė, kad ir naujasis okupantas bus toks pat nenuoširdus Lietuvos laisvės atžvilgiu, ir nenujautė, kad juos iš Lietuvos išsiuntinės į svetimuosius kraštus kariauti — į Rytus ir kitur.

Lietuvių dalinių tarnyba Rytuose buvo įvairi. Vieniems teko kautis pirmosiose fronto linijose, kitiems lydėti ir pan. Buvo ir tokių lietuvių batalijonų, kurie ilgą laiką praleido judėdami, t. y. kovodami su raudonaisiais partizanais. Tai buvo pati nedėkingiausia tarnyba.

Iš pradžių lietuvių dalinių aprūpinimas maistu, mundiruotė ir avalynė buvo prastokas. Kartais dėl nudėvėtos avalynės kariai negalėdavo eiti tarnybon. Iš dalies tai buvo vokiečių pareigūnų apsileidimas, o taip pat ir jų išdidumas ir nesiskaitymas su užkariautomis tautomis. Tačiau laikui bėgant viskas pagėrėjo. Nors maisto davinys visą laiką buvo silpnokas, bet patys kariai sugebėdavo jį pasipildyti.

Lietuviai kariai labai greit susidraugaudavo su vietos gyventojais, ypač baltgudžiais. Tie suvargę ir nuoširdūs žmonės tiek pamėgdavo mūsų karius, kad jiems išvykstant tiesiog verkdavo, palydėdavo ir kuo galėdami apdovanodavo. Žinoma, buvo ir išimčių, bet tai raudonųjų simpatikai ir lenkai.

Iš Lietuvos, nors ir pavėluotai, gaudavome laiškų ir įvairių laikraščių. Grįžtantieji iš atostogų, ligoninių ar komandiruočių atveždavo lietuvių pogrindžio spaudos. Tarp jos, žinoma, pasitaikydavo ir nacių geštapo provokacinės spaudos.

Jeigu lietuviai kariai Rytuose turėjo įvairių trūkumų, tai Lietuvoje likusios jų šeimos patyrė daug daugiau vargo. Ypač sunki būklė buvo moterų, likusių su mažais vaikais. Kai iš Rytų parvykę atostogų kariai kreipdavosi savo šeimos reikalais į prekių paskirstymo punktus, reikalaudami malkų ar kitko, tai dažnai būdavo tarnautojų išjuokiami, kvailiais ir kitaip išvadinami.

LIETUVIŲ BATALIJONAI TRAUKIASI

1944 m. birželio mėn. pabaigoje bolševikai didelėmis jėgomis pralaužė vokiečių linijas viduriniame ir šiauriniame fronte. Vokiečiai traukėsi paskubomis, be tvarkos, bolševikams palikdami daug karinio ir kitokio turto. Tvarkai pairus ir nesant tinkamo ryšio, daugelis dalinių paliko be vadovybės ir veikė savanoriškai. Tuo būdu ir daugelis lietuvių batalijonų savarankiškai traukėsi.

Mūsų 15 batalijonas tuo laiku stovėjo Minsko rajone. Atsitraukdamas gavo lydėti kelis šimtus rusų belaisvių. Šie belaisviai labai lėtino batalijono žygį ir buvo pavojus batalijonui patekti į bolševikų nelaisvę. Nežiūrint įvairių kliūčių, liepos 8—10 d. batalijonas pasiekė Marijampolės kareivines. Smulkiau apie 15 batalijono žygį galėtų aprašyti buvęs šio batalijono vadas gen. št. mjr. A. L.

Mūsų 3 batalijonas tuo laiku stovėjo Gluboko rajone, Iš vietos pasitraukė birželio 30 d. Traukėsi savarankiškai ir tik Pabradės rajone gavo įsakymą saugoti vietos tiltus. Bet bolševikams artėjant pasitraukė ir pro Joniškį, Širvintus ir Ukmergę atžygiavo iki Kauno. Smulkiau apie šio batalijono žygį galėtų aprašyti ltn. B., gyvenantis Anglijoje ar psk. M., gyv. Australijoje.

Mūsų 253 batalijonas tuo laiku, rodos, buvo Pskovo rajone. Besitraukdamas nuklydo į pietus ir prie Vyslos pateko į kautynes su bolševikais. Apie šio batalijono žygį galėtų parašyti kpt. L., dabar gyvenantis Kanadoje.

Mūsų 13 batalijonas visą laiką veikė šiaurėje, prie Ilmenio ežero. Besitraukdamas pateko į Kuršių apsupimą. Tik maža batalijono karių dalis išsigelbėjo, laivais buvo išvežti pro Liepojaus uostą. Likusieji pateko bolševikams į nelaisvę.

Labai sunkų pasitraukimą turėjo mūsų 4 batalijonas. Pirmiausia— buvo labai tolimas kelias. Antra— besitraukiančius labai persekiojo raudonoji armija ir partizanai. Jau Lenkijoje, rodos, prie Kovelio, žuvo ltn. Krištaponis ir keletas kareivių.

Iš Rytų atvykę mūsų batalijonai kurį laiką Lietuvoje buvo be jokio

ryšio su vokiečių karine vadovybe. Tik liepos mėn. pabaigoje gavo įsakymą vykti Tauragės link prieš raudonuosius partizanus. Keliems mūsų batalijonams, kurie veikė Rytų Lietuvoje, buvo įsakyta ginti Kauno—Palemono ruožą. Bolševikams spaudžiant, minimi batalijonai pasitraukė per Nemuną Marijampolės link. Kelioms kuopoms dar buvo įsakyta užimti pazicijas prie plento Garliava—Prienai, bet greit ir jos turėjo pasitraukti, nes bolševikų tankai jau buvo Veiverių — Marijampolės plente. Besitraukiantieji metėsi Nemuno link, bet sužeisti ir smarkiai pavargę nebespėjo pabėgti nuo priešo tankų. Kurie dar suspėjo, metė ginklus ir pas vietos ūkininkus persirengė civiliais drabužiais.

KARIAI PEREINA PAS PARTIZANUS

Mūsų batalijonams atvykus prie Tauragės paaiškėjo, kad vokiečiai mūsų karius nuginkluoja, aprengia aviacijos uniforma ir išveža į Vokietiją. Tuo laiku Tauragės apylinkėse organizavosi lietuvių partizanai "vanagai". Jų vyriausiu vadu buvo kavalerijos kpt. K. Daug lietuvių karių, pasiėmę didelius kiekius municijos ir net sunkiųjų kulkosvaidžių, nuėjo pas lietuvius partizanus.

Mūsų batalijonų vadai ilgai negalėjo apsispręsti ir ilgai nėjo į Tauragę, nes nenorėjo per anksti patekti į Vokietiją. Jie vis dar tikėjosi bolševikų sustabdymo ir bijojo priekaištų dėl netinkamo sprendimo. Tik bolševikams nuolat artėjant ir daugumai karių sutinkant su likimu, batalionų vadai patraukė į Tauragę. Prie pat Tauragės lietuviai kareiviai atsisveikino su savo vadais, ginklus sudėjo į gubas ir nuėjo persirengti kita uniforma. Pirmiausia buvo perrengtas 15 batalionas, paskiau 3, 14, 6 ir kiti batalionai. Tuo pat metu Tauragėje buvo aprengiami aviacijos aerodromų tarnybos uniforma ir daug civilių jaunų ir senesnių vyrų, sugaudytų Žemaitijos miestuose ir keliuose. Liepos 26 d. iš Tauragės išvyko mūsų 15 batalionas, liepos 27 d. 3 batalionas ir sekančiomis dienomis kiti.

Liepos 28—29 d. naktį Štetino bombardavimo metu kliuvo ir tuo metu ten stovėjusiam mūsų 15 batalijono ešalonui. Žuvo batalijono jaunas gydytojas (jo pavardės nebeprisimenu).

VOKIETIJOJE TENKA PAVOJINGOS PAREIGOS

Rugpiūčio 1 d. 3 batalijono ešalonas ir per 100 kariškai aprengtų civilių lietuvių atvyko į Štralzundo kareivines, priešais Ruegeno salą. Suskirstymas kuopomis, būriais ir susitvarkymas tęsėsi keletą dienų. Kareivinės buvo švarios tik labai perpildytos, nes nuolat atvykdavo nauji ešalonai su lietuviais vyrais. Maistas buvo skanus, tik mažoka. Ypač trūko riebalų. Užsiėmimų buvo 8 val. per dieną, bet be ginklų. Žygiavimas, įvairios rikiuotės formos, supažindinimas su vokiečių komandomis ir tt. Ypatingas dėmesys buvo kreipiamas į naujos rūšies pasisveikinimą, t. y. dešinę ranką pakeliant į prieki. Po keletos dienų atvyko ir lietuviai ryšio karininkai ltn. A. ir j. ltn. S.

Rugpiūčio 18 d. keturios kuopos po 175 vyrus iš Štralzundo išvyko į Wurzen apmokymui prie miglosvaidžiu. Wurzen kareivinės buvo labai mažos ir perpildytos. Žmonės gulėjo sandėliuose ir garažuose. Apmokymas prie miglosvaidžių buvo paprastas, nesudėtingas, ir tęsėsi iki rugsėio 22 d.

Rugpiūčio 24 d. viena kuopa buvo išsiųsta miglavimo tarnybai prie garsiųjų Lennos benzino refinerijų, kita kuopa prie Magdeburgo ginklavimo fabrikų, o likusios prie įvairių ginklavimo įmonių Saksonijoje.

Magdeburgo rajone vieną miglosvaidžių kuopą sudarė lietuvės moterys. Vyrams toji tarnyba nebuvo sunki, bet tik pavojinga dėl nuolatinių bombardavimų. Ypač buvo smarkiai daužoma Lenna. Daug lietuvių vyrų iš Štralzundo ir Zingsto apmokymo centrų buvo išsiuntinėti į taip vadinamą vario rinkimo akciją. Varinius laidus keitė paprastais.

1945 m. vasario mėn. pabaigoje dvi lietuvių miglosvaidžių kuopos buvo perkeltos apsaugai naujo benzino fabriko Goerlizo rajone, t. y. Brabok b/Ruhland. Čia buvo labai pavojinga tarnyba, nes bombardavimai iš Rytų ir Vakarų kartais tęsdavosi ištisomis paromis, o slėptuvių jokių nebuvo. Maistas čia buvo labai blogas, kadangi buvo labai sunkus pristatymas. Apylinkė labai neturtinga, todėl vietoje ką nors susikombinuoti buvo neįmanoma. Subombardavus ne tik fabriką, bet ir visą apylinkę, lietuviai kariai buvo priskirti prie sunkiųjų priešlėktuvinių pabūklų, kurie veikė prieš rusų tankus.

Rusams smarkiai spaudžiant, buvo pavojus patekti į jų nelaisvę. Balandžio 19 d. šiame ruože vokiečiai pradėjo trauktis. Lietuviai, pasinaudodami tamsa ir sumišimu, atsipalaidavo nuo vokiečių ir grupėmis traukėsi į vakarus, kol pateko į amerikiečių nelaisvę. Keletas, kurie nespėjo persikelti per Elbę, pateko į rusų nelaisvę.

Tuo laiku vaizdas prie Elbės buvo tiesiog baisus. Ištisi laukai buvo apgulti žmonėmis, vežimais, galvijais ir kt. Visi veržėsi per upę į vakarus, bet vokiečių žandarai pirmiausia leido karius, kurių buvo irgi labai daug. Persikėlimas buvo labai lėtas, nes tiltai buvo apgadinti, o keltų permaža.

Balandžio 22 d. naktį Elbės rytinius krantus pasiekė rusų tankai ir visa masė pateko rusams. Toje masėje buvo ir daug lietuvių civilių, besitraukiančių nuo Breslau ir kitų sričių. **L-as**

Redakcijos prierašas: Pageidautina gauti atsiminimų iš čia minimų lietuvių batalijonų dalyvių. Juk tai istorinė medžiaga, ką lietuvis karys išgyveno praėjusiame kare.

Šitas KARIO numeris siuntinėjamas tik tiems skaitytojams ir platintojams, kurie atsilygino už 1955 m., arba bent dalinai atsiskaitė už 1954 m.

Prašome visus dar neatsiskaičiusius už 1954 m. paskubėti atsiskaityti, nes KARIO spausdinama labai ribotas kiekis egzempliorių.

KARIO Administracija

NAUJA KARINĖS GYNYBOS PROGRAMA

A. SPĖRA

KAIKURIOS VIEŠOS NUOTAIKOS PRIEŠ PROGRRAMOS ATSIRARDIMĄ

Nauja karinės ginybos programa apimanti ir karinės prievolės nuostatus, tuo tarpu yra tik projekte. Š. m. sausio mėn. programa bus patiekta Kongresui svarstyti. Tai nėra koks nors visai naujas padaras, o tiktai labai svarbus esamos papildymas — kuris esminiai pertvarko karių atsargos sudarymą.

Ir ne tiktai tas. Karines pajėgas numatoma pertvarkyti ta prasme, kad aktyvioje taikos meto tarnyboje jos bus gerokai sumažintos: pirmoje eilėje sausumos kariuomenė, kiek mažiau laivynas bei marinų korpas. Aviacija, priešingai, bus kiek padidinta.

Šios programos klausimas buvo iškeltas prez. Eisenhowerio praėjusių metų gruodžio mėn. 15 dieną spaudos konferencijoje. Spaudos atstovai pasikalbėjime daug ką iškvotė, bet programos detalės buvo aiškinamos vėliau Gynybos Sekretoriaus CHARLES E. WILSON ir asistento CARTER L. BURGESS atskiroje, tam reikalui skirtoje, spaudos konferencijoje.

Programa svarbi ir įdomi. Kad geriau ją suprasti bei vertinti, manau pravartu būtų kiek susipažinti su ta vieša opinija bei motyvais, skirtingais ir priešingais pateiktai programai; pagaliau kas lėmė, kad ji būtų tokia, kokia ji dabar yra. Apie tai čia keliais žodžiais plačiau

Paskutiniu laiku karinėje spaudoje buvo skelbiama daugiau straipsnių karinės doktrinos klausimais. Diskusijos sukosi apie tai kokiai ginklų rūšiai ir kuriais motyvais šiandienėse aplinkybėse tektų daugiau ar mažiau kreipti dėmesio. Niekas neginčijo, kad aviacija ar laivynas vaidins didelį vaidmenį būsimam kare ir kad šiedvi ginklų rūšys galėtų būti išstumtos iš pirmųjų vietų. Buvo, tačiau, gan daug tiek viešų pareiškimų atsakingų valdžios asmenų tiek, kaip minėjau, spaudoje atskirų straipsnių, kuriais buvo tvirtai pasisakoma, kad yra atėjęs pats laikas atkreipti visai rimtai dėmesį ir į žemės kariuomenę, ją visokeriopai tobulinant ir didinant net iki komunistinio bloko jėgų dydžio imant kartu visas prieškomunistines valstybes.

Tokiems samprotavimams paremti panaudota: karo lauko patyrimai Korėjoje, ilgai užtrukęs karas Indo-Kinijoje, bei II Pasaulinio Karo patyrimai.

Buvo nurodoma, kad "šaltojo" bei "mažojo" karų iki šiol gaunamos blogos išdavos yra rezultatas neskaitlingos žemės kariuomenės laisvojo pasaulio pusėje. Amerikoje vis dar veikianti iki šiol nepateisinta pažiūra, kad nors ir nedidelės formacijos, bet aukšto paruošimo, didelio judrumo bei moderniai ginkluotos gali mušti bet kurį skaičių kariuomenės nekaip paruoštos, bei menkai ginkluotos (kaikurių ekspertų pažiūra, paplitusi po I-mo Pasaulinio karo.).

Pažiūra teoretiniai turi pagrindo, tik visa nelaimė, kad jau šiandien, o tuo labiau ateityje, sunku bus surasti tokią kariuomenę, kuri, būdama didelės masės, neturėtų kitų privalumų, atseit, aukšto paruošimo lygio bei gero ginklavimo. Ar teks dar kur susidurti su tokia menkaverte kariuomene?

Kiniečiai, tiesa, pasirodė, kad jie veikia masiniai, bet tik jei gerai apmokyti ir gan gerai ginkluoti. Tiesa, Korėjos kare jie bevek neturėjo aviacijos bei laivyno, bet tas tik aiškiau parodo, kad sausumos kariuomenės masės yra neįveikiamos, nors ir geriau ginkluotos ir aprūpintas, bet skaičiumi mažesnės. II Pasaulinis Karas taipgi parodęs skaitlingos kariuomenės didelę vertę. Trumpai sakant, būta daug pasisakymų už sausumos kariuomenės didinimą ir kad tam laikas jau atėjo.

NAUJOS PROGRAMOS ESMĖ BEI MOTYVAI

Prezid. Eisenhoweris spaudos konferencijoje (XII 15) aiškindamas naujos programos vertę nurodė, kad JAV nuo 1812 m. nėra bijoję šio krašto tiesioginės atakos iki tol iki neatsirado:

— nepaprastai didelės ardomosios galios ginklai,

— tarpkontinentiniai bombonešiai ar priemonės, kuriomis tuos ginklus galima atgabenti ir tiesioginiai jais veikti į šį kraštą.

Šios aplinkybės iškėlė labai svarbų reikalą: surasti oūdus kaip tokias atakas sulaikyti arba atitinkamais puolamaisiais veiksmais padaryti jas išviso neįmanomomis, suduodant priešui daugeriopai stipresnius smūgius už gaunamus (sugestija paplitusi atsikeršijimo sąvokai).

Tam pasisekus susidarytų tradicinis atvėjis, kai JAV ekonominis gėris bei industrinis pajėgumas vėl pasidarytų likimą lemiančiais faktoriais. Iš čia ir kyla tas didelis dėmesys karinėms oro pajėgoms — personalui bei priemonėms. Tas ir sudaro pirmą problemos tikslą naujoje programoje.

Tuo pačiu metu Prezidentas pasisakė, kad nauja apsigynimo programa buvo priderinta ir prie sąjungininkų karinių problemų. Atsižvelgiant industrinių kompleksų tokių produktyvių tautų kaip Vakarų Europos ir Japonijos. Išsaugojimas tų sričių nuo jų pakliuvimo į svetimas rankas, kuris galėtų turėti sau naudos, sudarė 2-rą problemos tikslą.

Sausumos kariuomenės paruošimas išsiųsti į užjūrius, reikalui kilus toms sritims apginti, bazuosis naujai sudaroma paruoštų karių skaitlinga atsarga. Šių idėjų pasėkoje ir atsirado naujas gynybos programos projektas. Aviacija didinama. Kitų ginklų rūšių taikos meto aktyvios tarnybos žmonių skaičiai, mažinami. Nemažą vaidmenį čia vaidina ir taupumo sumetimai. Numatomi pakeitimai atrodytų taip: Ar-

mija — dabar turi:	1,343.000
viduryje 1955 metais turėtų:	1,100,000
ir 1956 metais turėtų:	1,000,000
Laivynas — dabar turi:	692,000
viduryje 1955 metais turėtų:	665,000
ir 1956 metais turėtų:	650,000
Marinų korpas dabar turi:	222,000
viduryje 1955 metais turėtų:	205,000
ir 1956 metais turėtų:	190,000
Oro pajėgos dabar turi:	961,000
viduryje 1955 metais turėtų:	970,000

GIER CASIMIR SIEMIENOWICZ, ARTILERIJOS GENEROLAS

Tai bus bene pirmas lietuvis — ginklų specialistas, teoretikas, kuris savo raštais įamžino savo vardą. Gali būti, kad ir anksčiau būta ginklų specialistų, tačiaus jie savo darbų raštuose nepaliko, todėl ir liko pamiršti. Art. generolas Gier Casimir Siemienowicz parašė lotynų kalboje: "Ars magna Artilleriae". Veikalas datuotas 1649 m. data. Įvadoje jisai rašo: "Esu Lietuvos riteris", galima tikėti, pavardė žymiai sulenkinta, pagal tuometinį paprotį. Veikalas pašvęstas Herzogui von Nassau (Hollandija). I-moji dalis šio veikalo buvo atspausdinta Hollandijoje 1650 metais. Tuoj buvo išversta į vokiečių kalbą ir 1676 m. atspausdinta, kas liudija apie didelę šio veikalo tuometinę vertę. I-mos dalies turinį sudaro: 1-mam skyriuje nagrinėjamas kalibro klausimas, pasiremiant Tartalja ir Hartman teorijomis apie svorį, jo jėgą ir proporcingumą. 2-ame skyriuje — parakų gamyba. Salietra, jos valymas, dirbtuvių įrengimai. Paminėta labai daug parako rūšių. 3-čias sk Raketos — feierverkai. 4-tas sk. Ugnies kamuoliai — plaukiantieji ir degantieji vandenyje. 5-tas sk. Sprogstamieji sviediniai. Šis skyrius yra pats įdomiausias. Jį beskaitant galima įsitikinti, kad autoriui buvo žinomi visi veikalai parašyti iki jam išleidus savo knygą, nuo pačių seniausių laikų. Taip, pavyzdžiui, jis mini veikalą arabų rašytojo, Nedz Eddin - Gassan - Abramah, "Vadovėlis kautis raitam ir apie karines mašinas", parašytas 1298 m. (Šio veikalo rankraštis randasi Paryžiaus bibliotekoje). Šiame skyriuje išnagrinėta granatų vystimosi istorija ir jų naudojimas nuo pačių seniausių laikų.

Tuometinė vertė šio veikalo I-mos dalies buvo labai didelė, kuri buvo verčiama į savo krašto kalbas ir naudojama kaipo vadovėlis.

II-oji dalis šio veikalo buvo pažadėta netrukus išleisti, tačiau neišėjo. Joje turėjo būti aprašytas artilerijos šaudymas. Nėra žinių, gal nebuvo atspausdinta, gal rankraštis žuvo, gal autoriui mirus jo rankraščiu kiti pasinaudojo. Sunku spręsti, galima tik spėlioti. 1676 m. Frankfurte prie Maino art. kapitonas Daniel Elrich išleido veikalą apie artilerijos šaudymą, kuris atstojo Gier Casimir Siemienowicz knygos II-ąją dalį. Savaime aišku, kad dabar šis veikalas turi tik istorinę vertę

Plk. O. Urbonas.

---

ir 1956 metais turėtų: 975,000
Viso karinių pajėgų dabar yra: 3,218,000
1955 metais būtų: 2,940,000
ir 1956 metais būtų: .....2,815,000.

KARIŲ ATSARGOS SUDARYMO PLANAS

Atsargos sudarymo planas yra gynybos programos svarbi dalis. Čia vėl primenu, kad tai yra dar tik projektas. Pagal jį kiekvienas tinkamas jaunuolis bus paruoštas karui ir tam tikra tvarka bei sąlygomis užskaitomas į atsargą

Skaičiuojama, kad sudarytos atsargos kiekis 1959 m. siektų 3,000.000 vyrų taip vadinamos aktyvios atsargos ir 2,000,000 vyrų neaktyvioje atsargoje. Plane siūloma tvarka ir sąlygos tokioms atsargoms sudaryti turėtų kelius atvejus:

— 6-šių mėnesių paruošimo atvejis,
— priverstino pašaukimo atvejis,
— savanorių atvejis,
— įstojimo į Tautinės gvardijos dalinius atvejis.

Pirmas atvejis numato savanorius, kurie 6 mėn. būvyje atliks karinio paruošimo tarnybą, o vėliau, 9½ metų bus laikomi aktyvioje atsargoje. Jie ir toliau bus lavinami tam tikra tvarka surenkant vakarais bei dvisavaitiniuose vasaros stovyklos pratimuose.

Šiuo būdu numatoma kasmet paruošti po 100,000 vyrų.

Skaičius, kuris gali svyruoti Prezidentui sutikus. Priverstino pašaukimo atvejais bus vartojamas tuomet, kai jaunuolis nepanorės pasinaudoti virš nurodytu ar kitais kuriais atvejais ir, reikiamam amžiui sukakus, bus priverstinai šaukiamas armijon 2 metų tarnybon ir po to įtraukiamas 6 metų į aktyvią atsargą.

Toliau eitų savanorių atvejis, dabar veikiantis ir plane paliekamas toliau. Savanoriu istojus į Armiją ar Marinų korpą, aktyvioje tarnyboje teks išbūti 3 metus: be to, 4 m. aktyvioje atsargoje ir 1 m., taip vadinamoje, neaktyvioje atsargoje. Kas įstos į Aviaciją, arba laivyną, tam teks ištarnauti 4 metus aktyv. tarnyboje ir išbūti 2 m. aktyvioje atsargoje ir vienus metus neaktyv. atsargoje.

Paskutinis atvejis leidžia įstoti ir į tautinės gvardijos dalinius, tik prieš tai turės būti atlikta 6 mėnesių paruošimo tarnyba, arba 2 metų tarnyba armijos dalyse Atlikti tarnybą tarnaujant nenuolatinai, kaip dabar kad leidžiama, tautinėje gvardijoje nebus galima išviso.

Taip atrodo atsargos sudarymo planas, nesileidžiant į detales.

Baigiant dar tektų pasakyti, kad šios programos svarstymas Kongrese, kaip jau dabar daug kas spėlioja, sukels nemažai ginčų ir jos pakeitimai yra galimi.

Baltasis sausis

V. Maželio nuotr.

Iš lenkų kalbos vertė KAZYS JANKŪNAS

HENRIKAS SIENKIEVIČIUS

Tynece, Laukinio Buliaus smuklėje, kuri priklauso vienuolynui, sėdėjo keletas žmonių, klausydamiesi seno kareivio, atvykusio iš tolimų kraštų, pasakojimų apie jo nutikimus kare ir kelionėje.

Jis buvo barzdotas, pagal metus pajėgus, petingas, beveik stambus, tik suliesėjęs; jo plaukai buvo pridengti karoliukais išsiuvinėtu tinkleliu; vilkėjo odine striuke, kurioje buvo matyti šarvų įspaustos žymės; juosėjo iš varinių plokštelių padarytu diržu, už kurio raginėje makštyje kyšojo peilis, o prie šono kabojo trumpas kelionės kardas.

Čia pat greta jo už stalo sėdėjo ilgų plaukų ir malonaus akių žvilgsnio jaunuolis, matyti, jo draugas, o gal ginklanešis, nes vilkėjo kelionės rūbais ir panašia striuke su įspaustomis šarvų žymėmis. Likusieji klausytojai buvo du Krokuvos apylinkių žemininkai ir trys miesčionys, raudonomis, sudedamomis kepurėmis, kurių smailėjančios viršūnės buvo nusvyrusios į vieną pusę net iki alkūnių.

Smuklininkas, vokietis, geltonu galvos gaubtuvu ir dantyta apikakle, pilstė jiems iš ąsočio į molines taures stiprų alų ir įdėmiai klausėsi karinių nutikimų.

Tačiau dar įdėmiau klausėsi miesčionys. Tuo metu neapykanta ypač išaugusi tarp miesčionių ir riterinių žemininkų Lokietkos laikais, buvo žymiai prigesusi, ir miesčionys vaikščiojo aukščiau, kaip ankstyvesniais laikais, iškeltomis galvomis. Buvo vertinamas jų pasirengimas "ad concessionem pecuniarum" (t. y. mokėti pinigus) ir dėl to nekartą galima buvo smuklėse matyti draugiškai begirkšnojančius pirklius su bajorais. Bajorai mielai sutikdavo miesčionis kaip žmones, kurie turėdavo laisvesnio pinigo ir kurie paprastai mokėdavo už kilmingųjų išgertuves.

Tokiu būdu jie sėdėjo dabar ir kalbėjo, retkarčiais pamerkdami smuklininkui, kad pripildytų taures.

— Vadinasi, kilnusis riteri, pamatėte daug pasaulio? — paklausė vienas pirklių.

— Nedaugelis tų, kurie dabar atvyksta iš įvairių šalių į Krokuvą, tiek matė, — atsakė atvykėlis riteris.

— Ir nemaža jų susirinks, — kalbėjo toliau miesčionis. — Didelė šventė ir daug laimės karalijai! Pasakojama, — ir tai yra tikra, — kad karalius įsakė karalienei lovos užtiesalą išsiuvinėti perlais ir viršuj lovos įrengti tokį pat lovastogį. Bus žaidimų ir riterių kautynių, kurių pasaulis iki šiol dar nematė.

— Bičiuli Gamrothe, nepertraukite riterio — tarė antrasis pirklys.

— Aš nepertraukiu, bičiuli Eyertreteri, tik manau, kad ir jam bus įdomu sužinoti, kas pasakojama, nes ir jis, tikriausia, vyksta į Krokuvą. Ir taip jau šiandien negrįšim į miestą, nes miesto vartai bus uždaryti prieš mums parvykstant, o naktį vabzdžiai, besiveisią plyšiuose, neleidžia miegoti, todėl turime laiko viskam.

— O jūs į vieną žodį atsakote dvidešimčia. Senstate, bičiuli Gamrothe!

— Bet gabalą drėgnos gelumbės vis dar panešu vienoj parankėj.

— Taip, bet tokios, per kurią šviesa trykšta kaip per rėtį.

Tačiau tolimesnį jų ginčą nutraukė pakeleivingasis kovotojas, tardamas:

— Tikriausia, Krokuvoj sustosiu, nes girdėjau apie turnyrus ir su džiaugsmu išbandysiu savo jėgas; o ir šis mano brolėnas, nors ir jaunas ir beūsis, nevienus šarvus matė ant žemės.

Svečiai žvilgterėjo į jaunuolį, kuris linksmai nusijuokė ir, užvertęs rankomis ilgus plaukus už ausų, pakėlė indą su alumi prie lūpų.

Vyresnysis riteris pridūrė:

— Pagaliau, kad ir norėtume grįžti, neturim kur.

— Kaip tatai? — paklausė vienas bajorų. — Iš kur esate ir kaip jus vadina?

— Aš vadinuos Macka iš Bogdanieco, o šis paauglis, mano brolio sūnus, vadinasi Zbyška. Mūsų herbas yra Neaštri Pasaga, o šūkis — sveikas!

— Kur yra jūsų Bogdaniec?

— O, geriau klauskite, ponai broliai, kur buvo, nes jo jau nebėra. Dar Grymalitų ir Nalenčių karo metu sudegino mūsų Bogdaniecą iki pamatų taip, kad tik senas namas beliko, o, kas buvo, išgrobstė; tarnai išbėgiojo. Liko plika žemė, nes ir kumečiai, gyvenę kaimynystėje, patraukė toliau į miškus. Atsistatėme su broliu, tėvu šito štai paauglio, bet kitais metais potvynis mums viską nunešė. Paskui brolis mirė, ir aš likau su našlaičiu. Galvojau tada: nenusėdėsiu! O tuo metu kalbėjo apie karą ir apie tai, kad Jaska iš Olesnicų, kurį karalius Vladislovas išsiuntė į Vilnių pakeisti Mikalojų iš Moskožovo, rūpestingai ieško visoje Lenkijoje riterių. Pažindamas garbingą vienuolyno viršininką ir mūsų giminaitį Janką iš Tulčos, įkeisdinau jam žemę, o už pinigus nupirkau ginklus ir arklį — apsirengiau, kaip paprastai, į karo žygį apsirengiama; bernioką, kuriam jau buvo dvylika metų, užsodinau ant ponio ir — pirmyn pas Jaską iš Olesnicų.

— Su paaugliu?

— Tuo metu nebuvo jis net ir paauglis, tik tvirtokas pagal savo amžių. Būdavo dvyliktaisiais metais atrems kilpinį į žemę, prispaus pilvu ir taip įtemps lanką, kad joks anglas, kuriuos mes prie Vilniaus matėme, geriau neįtempdavo.

— Toks jis stiprus buvo?

— Mano šalmą nešdavo, o, būdamas trylikos žiemų, net ir skydą.

— Kovų, turbūt, jums nestokodavo?

— Dėl Vytauto. Sėdėjo kunigaikštis pas kryžiuočius, kurie kasmet rengdavo žygius į Lietuvą, prie Vilniaus. Su jais vykdavo įvairių tautų žmonės: vokiečiai, prancūzai,, prie kilpinių greičiausieji anglai, čekai, šveicarai ir burgundai. Jie kirto miškus ir pakeliui statė pilis ir pagaliau visą Lietuvą ugnimi ir kalaviju naikino taip, kad visi toje žemėje gyvenę žmonės norėjo ją pamesti ir ieškoti kitos, nors ir pasaulio pakraštyje, nors ir tarp Belialo vaikų, kad tik toliau nuo vokiečių.

— Girdima buvo ir čia, kad visi lietuviai su vaikais ir žmonomis norėjo išvykti, tik tam mes netikėjome.

— Bet aš tai mačiau. Ir jei ne Mikalojus iš Moskožovo, ne Jaska iš Olesnicų ir, nesigiriant, jei ne mes, Vilniaus jau nebebūtų.

— Žinome. Ir pilies neatidavėte.

— Ir neatidavėme. Klausykite atsidėję, ką jums pasakysiu, nes esu ten dalyvavęs ir esu pritvręs karys. Senieji sakydavo: "Lietuva yra atkakli" — ir teisybė! Lietuviai gerai kovoja, bet ne jiems grumtis su riteriais. Kai vokiečių arkliai pelkėse nugrimsta arba tankiose giriose — tada kas kita.

— Vokiečiai geri riteriai! — pridūrė miesčionys.

— Vyras prie vyro geležiniuose šarvuose — jie kaip mūro siena stovi taip apsišarvavę; per šarvus vos tik šunbrolio spinksinčias akis tegali matyti. Ir kaip lava ritasi. Atsitikdavo, kad lietuviai jiems smogdavo, tačiau subirėdavo kaip smėlis, o jei nesubirėdavo, tai vokiečiai juos kojomis sutrypdavo. Bet vokiečiai nėra vieni, nes, kiek pasaulyje yra tautų, tiek jų kryžiuočiams tarnauja. Ir drąsūs jie! Nekartą riteris tik prislinks prie arklio, atkiš prieš save ietį ir vienas pats, dar prieš kautynių pradžią, pasileidžia kaip vanagas į paukščių būrį.

— Jėzau! — sušuko Gamrothas — kurie jų geriausi?

— Kaip kam. Su kilpiniu geriausi anglai — jų strėlės net šarvą pramuša ir per šimtą žingsnių į balandį pataiko. Čekai žiauriai kerta kirviais. O su dvirankiu kardu niekas neprilygs vokiečiui. Šveicarai didžiuojasi šalmus triuškinančiomis geležinėmis kuokomis, bet geriausieji riteriai yra tie, kurie yra kilę iš prancūzų žemės. Toks kovos su tavimi ir pėsčias ir raitas ir svaidysis tokiais drąsiais žodžiais, kurių visai nesuprasi, nes jų kalba yra panaši skardinių indų barškėjimui, nors žmonės yra pamaldūs. Per vokiečius jie mus kaltino, kad pagonis ir saracenus giname prieš Kryžių, ir siūlydavosi įrodyti tai dvikova. Turįs įvykti toks Dievo teismas tarp keturių jų ir keturių mūsų riterių Romos ir Čekų imperatoriaus Vaclovo dvare.

Dar didesnis dėmesys kilo žemininkų ir miesčionių tarpe, ir, ištiesę kaklus į Macko iš Bogdanieco pusę, pradėjo klausinėti:

— O kas mūsiškių ten dalyvaus? greit sakyk!

Macka pakėlė prie lūpų taurę, nugėrė ir atsakė:

— O, nebijokite dėl jųjų. Ten bus Dobrynės kaštelionas Jonas iš Vloščovo, Mikalojus iš Vašmuntovos, ir Jaska iš Zdakovos ir Jarošas iš Čechovos — visi garbingi riteriai. Ar jie kausis kalavijais ar kirviais — jiems ne naujiena. Žmonių akims bus į ką pasižiūrėti ir ausims pasiklausyti, nes, kaip sakiau, prancūzui gerklę su koja priminsi, o jis vis dar tau riteriškus žodžius bambės. Tepadeda man Dievas ir šventas Kryžius; kaip anieji kalba, taip mūsieji žudo.

— Bus garbės, jei Dievas mus laimins — tarė vienas bajorų.

— Ir šventasis Stanislovas — pridūrė antrasis, ir, pasisukęs į Macką, klausinėjo toliau:

— Na, pasakokite! Gyrėte vokiečius ir kitus riterius, kad drąsūs yra ir kad lengvai Lietuvą triuškino. Bet su jumis, ar nesunkiau jiems buvo? Ar ir prieš jus jie taip noriai eidavo? Kaip Dievas tai leido? Girkite mūsiškius!

Bet Macka iš Bogdanieco, matyt, nebuvo pagyrūnas, nes kukliai atsakė:

— Tik ką iš tolimų kraštų atvykę noriai mus puldavo, bet, vieną kitą kartą pabandę, nebuvo tokie drąsūs. Nes mūsų žmonės atkaklūs, ir tą atkaklumą mums dažnai primesdavo: "Jūs niekinate mirtį, sako, bet padedate saracenams ir už tai būsite pasmerkti!" Ir mūsų atkaklumas dar didėjo, nes tai nebuvo tiesa! Abi valstybės Lietuvą apkrikštijo, ir kiekvienas tenai Jėzų Kristų tiki, nors dar ir nevisi jį pažįsta. Ir tai žinoma, kad mūsų maloningasis karalius įsakė iš Plocko katedros pašalintam velniui žvakę įžiebti, ir kunigai turėjo jam aiškinti, kad taip daryti nedera. Bet ką tu veiksi su paprastu žmogumi! Nevienas galvoja: "Kunigaikštis įsakė apsikrikštyti, tai ir apsikrikštijau; įsakė Kristui nusilenkti — ir nusilenkiau, bet kodėl aš turiu gailėtis savo senajam pagoniškajam dievui dubenio varškės ar keptos ropės numesti ar alaus putos nulieti. Nedarysiu taip, tai mano arkliai išstips, ar karves ligos užpuls, ar jų pienas pakraujuos, arba dirvos derliaus neduos." Ir daugelis daro taip, kaip padavimai reikalauja. Bet jie taip daro dėl nežinojimo ir dėl piktojo baimės. Anksčiau jų tie velniukai turėjo gražų gyvenimą. Turėjo savus gojus, savus namus, ir arklius pasijodinėti, ir dešimtinę imdavo. O dabar: gojai iškirsti, valgyti nieko neturi; miestuose varpai skamba, ir šie nenaudėliai tankiausiuose šiluose išsislapstė ir ten iš baimės lindi. Nueis lietuvis į mišką, tai jį už kailinių vienas ir kitas patraukia ir sako: "Duok!" Kai kurie duoda, bet yra ir drąsių bernų, kurie nenori nieko duoti, o kartais juos net gaudo. Vienas pripylė spragintų žirnių į jaučio pūslę, tai net trylika velnių iš karto sulindo. O jis užkišo šermukšnio kamščiu ir atnešė į Vilnių kunigams pranciškonams parduoti, kurie mielai jam sumokėjo už tai dvidešimt skatikų, kad Kristaus vardo priešus sunaikintų. Pats tą pūslę mačiau, ir iš jos dar iš tolo žmogaus nosiai pasibaisėtinas kvapas sklido; tokiu kvapu blogosios dvasios savo baimę švęstam vandeniui parodo.

— Bet kas suskaičiavo, kad jų ten buvo trylika? — išmintingai paklausė pirklys Gamrothas.

— Skaičiavo lietuvis, kuris matė, kaip jie lindo. Matyti, kad jie buvo ten, nes iš pačios smarvės galima buvo spręsti, o be to ir kamščio niekas neišdrįso atkimšti.

— Stebuklai, stebuklai! — šaukė vienas miesčionių.

— Prisižiūrėjau aš didelių dyvų nemaža, nes galima sakyti: žmonės yra geri, tik viskas pas juos kitaip. Plaukuočiai jie dideli ir vargiai kuris jų kunigaikštis plaukus kerpa; keptas ropes valgo, maišydami jas su visais valgiais, nes, sakoma, jos vyriškumą žadinančios. Savo namuose gyvena kartu su galvijais ir žalčiais; gerdami ir valgydami saiko nežino. Ištekėjusias moteris nieku laiko, bet merginas labai gerbia ir pripažįsta joms didelę galią; bet kuriai merginai patrynus džiovintu šilkmedžiu vyro pilvą, tuoj visokie diegliai išnykstą.

— Nebaisu ir diegliais sirgti, kai merginos nuostabios! — sušuko jam Eyertreteris.

— Apie tai paklauskite Zbyškos — atsakė Macka iš Bogdanieco.

— Zbyška gi taip įsijuokė, kad net suolas, ant kurio jis sėdėjo, pradėjo drebėti.

— Būna nuostabių! — tarė — o gal Ringailė nebuvo nuostabi?

— Kas tokia ta Ringailė?

— Kaip gi tai? Nieko negirdėjote apie Ringailę? — klausė Macka.

— Negirdėjome nė žodžio.

— Tai kunigaikščio Vytauto sesuo ir Mozūrijos kunigaikščio Henriko žmona.

— Nepliauškite! Kurio kunigaikščio Henriko? Buvo vienas to vardo Mozūrijos kunigaikštis, bet jis miręs.

— Tas pats ir buvo. Turėjo jam būti atsiųsta iš Romos dispensa, bet mirtis anksčiau jį išvadavo. Buvau tada pasiustas su Jasko iš Olesnicų laišku pas kunigaikštį Vytautą, kai iš karaliaus atvyko į Riterverderį kunigaikštis Henrikas. Tuo metu karai Vytautui jau buvo įkyrėję, ypač dėl to, kad Vilniaus negalėjo paimti, o mūsų karaliui įkyrėjo jo broliai ir jų išdaigos. Tada karalius, matydamas didesnius už savo brolių Vytauto sugebėjimus ir didesnę jo išmintį, pasiuntė pas jį vyskupą, kad įkalbėtų Vytautą mesti kryžiuočius ir paklusti karaliui, o už tai jam pažadėjo atiduoti Lietuvos valdymą. Vytautas, visada ištroškęs atmainų, mielai pasiuntinių išklausė. Buvo taip pat ir turnyrų ir rungtynių ta proga. Net pats vyskupas, nors kiti vyskupai to jo žygio ir negiria, sėdo ant arklio ir rungtynėse savo riterišką jėgą pademonstravo. O visi mozūrų kunigaikščiai iš prigimties yra stipruoliai — kaip žinoma, net ir šios giminės merginos pasagas laužiančios. Dėl to kunigaikštis net tris vokiečių riterius išvertė iš balno, o kitą kartą — penkius, o iš mūsiškių mane išvertė ir Zbyškos arklį ant uodegos pasodino. O visas dovanas priėmė iš nuostabiosios Ringailės rankų, ir prieš ją su visais šarvais ant keliu klūpodamas. Ir taip jie vienas antram patiko,

kad kiti su juo atvykę dvasininkai turėjo jį už rankovių nuo Ringailės atitraukti, o ją pačią jos brolis Vytautas sudraudęs. O tuo metu kunigaikštis kalbėjo: "Pats sau dispensą duosiu, o popiežius, jei ne Romos, tai Avinjono, ją patvirtins; ir sutuoktuvės turi būti tuojau, nes kitaip aš pražuvęs!" Didelis buvo nusižengimas prieš Dievą, bet Vytautas nenorėjo karaliaus pasiuntinio savo prieštaravimu įžeisti — ir sutuoktuvės įvyko. Tada jaunieji iškeliavo į Suražą, o vėliau į Slucką, didžiai apgailestaujant šitam štai Zbyškai, kuris pagal vokiečių paprotį kunigaikštytę Ringailę savo širdies dama buvo išsirinkęs ir jai ištikimybę iki mirties buvo pažadėjęs . . .

— Taip! — staiga pertraukė Zbyška — teisybė! Bet vėliau žmonės pasakojo, kad kunigaikštytė Ringailė apsigalvojusi, jog jai, nors ir susituokusiai, nedera būti vyskupo žmona (vyskupas, nors ir vedęs, nenorėjo atsisakyti dvasininko pareigų) ir kad šios sutuoktuvės nebūsiančios Dievo palaimintos, vyrą nunuodijo. Aš, tai išgirdęs, prašiau vieną dievobaimingą atsiskyrėlį prie Liublino, kad mane nuo šios pasižadėjimo išlaisvintų.

— Tikrai jis buvo atsiskyrėlis — juokdamasis atkirto Macka, — tačiau, ar jis buvo dievobaimingas, nežinau, nes mes jį šile penktadienį pasiekėme, o jis kirviu lokio kaulus taip trupino, ir smegenis taip čiulpė, net jo gerklė švokštė.

— Bet jis sakė, kad smegenys nėra mėsa, o be to, leidęs sau tą skanumyną, kurio pavalgius sapne tokie nuostabūs reginiai pasirodo, kad kitą dieną galįs pranašauti iki vidudienio.

— Ne, ne! — atsakė Macka. — Gražioji Ringailė yra našlė ir gali tave tarnauti pasikviesti.

— Veltui ji kviestųsi, nes aš išsirinksiu kitą damą, kuriai iki mirties tarnausiu, o vėliau ir žmoną susirasiu.

— Anksčiau susirask riteriaus diržą.

— Štai tau! lyg nebus rungtynių karalienei pagimdžius? O prieš tai ar vėliau karalius ne vieną riteriaus diržu sujuos. Aš kovosiu su kiekvienu. Ir kunigaikštis nebūtų manęs iš balno išvertęs, jei mano arklys nebūtų ant uodegos atsisėdęs.

— Bus čia geresnių už tave.

Šitai išgirdę, žemininkai nuo Krokuvos pradėjo šaukti:

— Dėl Dievo meilės! čia prieš karalienę pasirodys ne tokie, kaip tu, bet garsiausieji pasaulio riteriai: Zaviša iš Garbovos, ir Farurej, ir Dobka iš Olesnicų, ir toks Povala iš Tačevo, ir toks Paška Vagis iš Biskupico, ir toks Jaska Našanas, ir Abdank iš Gorų, ir Andriejus iš Brchocicų, Kristinas iš Ostrovos ir Jokubas iš Kobylanų, kur tau lygintis su tais, su kuriais nei čia, nei čekų nei vengrų dvare, niekas lygintis negali. Ką čia pasakoji: geresnis už juos? Kiek tau metų?

— Aštuonioliktieji — atsakė Zbyška.

— Tad kiekvienas tave pirštais sulamdys.

— Pažiūrėsim.

Tačiau Macka tarė:

— Girdėjau, kad karalius gausiai apdovanoja iš lietuvių karo grįžtančius riterius. Sakykite, kurie iš ten esate: teisybė ar ne?

— Dėl Dievo, teisybė! — atsakė vienas bajorų. Visam pasaulyje garsus karaliaus duosnumas, nors dabar iki jo prisisprausti nebus lengva, nes Krokuvoj dabar tiršta svečių, belaukiančių karalienės pagimdant ir krikštynų ir ta proga norinčių savo karaliui pagarbą pareikšti. Turįs atvykti vengrų karalius; pasakoja, kad net ir Romos imperatorius atvyksiąs ir daug kitų kunigaikščių ir kilmingųjų. O riterių tenai, kaip aguonos grūdų, nes kiekvienas tiki tuščiomis negrįžti. Pasakojo net, kad popiežius Bonifacas atvyksiąs, nes jis esąs reikalingas mūsų karaliaus paramos prieš savo konkurentą iš Avinjono. Todėl tokiu susigrūdimu nelengva bus prieiti, bet, priėjęs ir karaliaus kojas palietęs, kiekvienas užsitarnavęs bus karaliaus apdovanotas.

— Tai ir nusilenksiu jam, nes užsitarnavau, o, ištikus karui, vėl už jį kariausiu. Teko, žinoma, ir man ten grobio, o kai ką ir kunigaikštis Vytautas padovanojo atsilygindamas, ir vargo nėra, tik kad jau mano amžiaus vakaras artėja, o senatvėje, kai jėgos kaulus apleidžia, miela būtų turėti ramų kampelį.

— Karalius matė būrius, kurie grįžo iš Lietuvos su Jaska iš Olesnicų, ir visi dabar riebiai valgo.

— Matote! O aš tada dar negrįžau, bet toliau kariavau. Jums reikia žinoti, kad ta taika tarp karaliaus ir kunigaikščio Vytauto buvo padaryta prieš vokiečius. Kunigaikštis gudriai savo įkaitus atgavo ir paskui kad puls vokiečius! Puolė pilis,

Kaimas viduramžių laikais

jas sudegino, riterius nužudė ir daug žmonių kapote iškapojo. Vokiečiai norėjo atsikeršyti, kartu su Švitrigaila, kuris pas juos atbėgo. Buvo vėl didelis žygis. Pats ordino Didysis magistras Konradas su daugeliu žmonių į jį išvyko. Apsupo Vilnių, bandė pulti pilį iš atsigabentų aukštų bokštų ir klasta norėjo pilį paimti — niekas nepadėjo! O grįžtant tiek jų žuvo, kad nei pusė nesugrįžo. Dar žygiavome prieš Ulrichą iš Jungingen, Didžiojo magistro brolį, Sambijos storastą. Bet storasta, kunigaikščio išsigandęs, verkdamas pabėgo ir nuo to laiko taika viešpatauja, miestai vėl atstatomi. Vienas taip pat šventas vienuolis, kuris galėjo basas vaikščioti per įkaitintą geležį, pranašavo, kad nuo šio meto, kol pasaulis bus gyvas, Vilniaus mūrai niekada nematysią ginkluoto vokiečio. Bet jei tai įvyks, kieno rankos tą padarė?

Tai pasakęs, Macka iš Bogdanieco ištiesė prieš save rankas, dideles ir nežmoniškai tvirtas, o kiti pradėjo linksėti galvomis pritardami:

— Taip! Taip! Teisybė, ką pasakoja!

Bet tolimesnis pašnekesys buvo nutrauktas triukšmo, girdimo pro langą, kuris dėl šiltos ir giedros nakties buvo išimtas. Iš tolo buvo girdimas žvangėjimas, žmonių balsai, arklių prunkštimas ir dainos. Visi nustebo, nes laikas buvo vėlus, ir mėnulis jau aukštai buvo pakilęs. Vokietis smuklininkas išbėgo į smuklės kiemą, tačiau, svečiams dar nespėjus išgerti iki dugno taurių, dar greičiau skubėdamas grįžo ir šaukė:

— Dvaro žmonės atvyksta!

Akimirksniui praėjus duryse pasirodė melsvu apsiaustu ir raudona, sulankstoma kepure jaunuolis. Sustojo, apsidairė ir, išvydęs šeimininką, tarė:

— Nuvalyk stalus ir šviesos paruošk: kunigaikštienė Ona Danutė čia sustos poilsiui.

Tai pasakęs apsigręžė. Smuklėje kilo sujudimas: šeimininkas pradėjo šaukti tarnus, o nustebę svečiai žvilgčiojo vienas į kitą.

— Kunigaikštienė Ona Danutė — kalbėjo vienas miesčionių — Kęstučio duktė, Mozūrijos Janušo žmona. Jau prieš dvi savaites ji buvo Krokuvoje, bet išvyko į Zatorą, pas kunigaištį Vaclovą, o dabar, turbūti, grįžta.

— Bičiuli Gamrothai — tarė kitas miesčionis — eime ant šieno į tvartą; per garbinga čia mums draugija.

— Kad naktį keliauja, man nenuostabu — pastebėjo Macka, — nes dieną karšta, bet kodėl užsuko i smuklę, jei pašonėje yra vienuolynas.

Paskui kreipėsi į Zbyšką:

— Tikra sesuo nuostabiosios Ringailės — supranti?

O Zbyška atsakė:

— Su ja turėtų būti ir būrys Mazovijos merginų, ei!

II

Tuo pat metu per duris įėjo kunigaikštienė — vidutinio amžiaus moteris, besišypsančiu veidu, apsirengusi raudonu apsiaustu ir žalia, tampriai prigludusia suknele; jos liemenį juosė paauksintas diržas, nukaręs išilgai klosčių ir užsibaigiąs žemai didele sagtimi. Paskui ją ėjo dvaro damos, vienos vyresnio amžiaus, o kitos dar nesubrendusios, su rožių ir lelijų vainikais ant galvų ir dauguma jų rankose nešėsi kankles. Buvo ir tokių, kurios turėjo rankose dideles puokštes gėlių, matyti, surankiotų pakely. Kambarys tuojau prisipildė, nes paskui damas pasirodė keletas dvariškių ir mažu pažų. Visi gyvai įėjo šypsodamiesi ir garsiai kalbėdamiesi, tarytum dainuodami, lyg būtų pasigėrę nakties giedra ir skaidria mėnulio šviesa. Dvariškių tarpe buvo ir du vaidilos, vienas su kanklėmis, o antras su citra prie diržo. Viena jauna mergaitė, galbūt dvylikmetė, nešė paskui kunigaikštienę mažas kankles, nusagstytas žalvariniais vinimis.

—Garbė Jėzui Kristui! — pasveikino kunigaikštienė, atsistodama vidury kambario.

— Per amžius, Amen! — atsakė svetimieji, žemai nusilenkdami.

— Kur šeimininkas?

Vokietis, išgirdęs kreipimąsi, išslinko į priekį ir vokiečių papročiu nusilenkė.

— Sustosime čia pailsėti ir atsigauti — tarė kunigaikštienė. — Greitai tik skubėk, nes esame išalkę.

Miesčionys jau buvo išėję, o du vietiniai bajorai, Macka iš Bogdanieco ir jaunasis Zbyška pakartotinai nusilenkė ir ruošėsi apleisti kambarį, kad netrukdytų dvariškiams.

Tačiau kunigaikštienė juos sulaikė.

— Esate bajorai, todėl mūsu netrukdysite! Susipažinkite su dvariškiais. Iš kur Dievas jus veda?

Jie tuojau pat pradėjo sakyti savo vardus, herbus ir šūkius ir vietoves, prie kurių jie buvo prisirašydinę. Kunigaikštienė, išgirdusi iš Macko, iš kur jis grįžta, suplojo delnais ir tarė:

— Tai laimė! Papasakokite mums apie Vilnių, apie mano brolį ir seserį. Ar atvažiuos čia kunigaikštis Vytautas į karalienės vaiko krikštynas,

— Norėtu, tik nežino, ar galės. Todėl iš anksto per kunigaikščius ir bajorus pasiuntė karalienei sidabrinį lopšį, su kuriuo ir mes su brolėnu atvykome, saugodami jį pakeliui.

— Tai lopšys jau čia? Norėčiau pamatyti. Visas sidabrinis?

— Taip, visas, tik lopšio čia nėra, nes jį išsiuntė į Krokuvą.

— O ką jūs veikiate Tynece?

— Mes čia grįžome aplankyti vienuolyno pro-

kuratorių, mūsų giminaitį, ir norėtume garbingų vienuolių globai palikti savo karo grobį ir iš kunigaikščio gautas dovanas.

— Tai Dievas suteikė laimę? Bet sakykite, kodėl brolis netikras, kad atvyks?

— Ruošia žygį prieš totorius.

— Aš tai žinau. Tik man rūpi, kad karalienė šitam žygiui neišpranašavo laimingos pabaigos, o ką ji pranašauja, tat visuomet įvyksta.

Macka nusijuokė.

— Taip karalienė yra šventa — nėra kas prieštarautų. Tik su Vytautu eis ir mūsų riterių jėgos, vyrai geri, prieš kuriuos niekam nebus lengva.

— O jūs nevyksite kartu?

— Nes su lopšeliu tarp kitų buvau išsiųstas ir per penkerius metus nenusiėmiau šitų šarvų — atsakė Macka, rodydamas į briedžio odos švarke įspaustas šarvų žymes. — Bet leiskite man pailsėti — vyksiu, o, jei pats neisiu, tai šitą brolėną Zbyšką pavesiu ponui Spytkai iš Melštyno, su kuriuo visi mūsų riteriai eis.

Kunigaikštienė Danutė pažvelgė į drąsią Zbyškos povyzą, tačiau tolimesnį pokalbį nutraukė atvykęs iš vienuolyno vienuolis, kuris, pasveikinęs kunigaikštienę, pradėjo jai pagarbiai iškalbėti, kodėl nepasiuntusi pasiuntinio su pranešimu apie savo atvykimą ir kodėl ji nesustojo vienuolyne, bet paprastoj karčiamoj, kuri jos padėčiai netinkanti. Vienuolynas juk nestokoja namų ir kambarių, kuriuose net ir paprastas žmogus galėtų jaustis svečias. O ką kalbėti apie didenybę, ypač gi apie žmoną kunigaikščio, iš kurio pirmatakų ir giminių vienuolynas susilaukęs tiek daug gero.

Tačiau kunigaikštienė linksmai atsakė:

— Aš čia įžengiau tik kojoms leisti atsitiesti, o rytą mums reikia toliau vykti į Krokuvą. Išsimiegojome dieną ir vykstame naktį tik dėl vėsumos, o, kai jau vištos sumigusios, nenorėjau dievobaimingų vienuolių žadinti, ypač su tokia draugija, kuriai dainos ir šokiai labiau rūpi, kaip poilsis.

Bet vienuoliui ir toliau iškalbant, pridūrė:

— Ne, čia ir pasiliksiu. Gerokai laiko prabėgo, besiklausant pasaulietinių dainų, o, kad dieną su Dievu pradėtume, atvyksime į bažnyčią rytinėms pamaldoms.

— Bus Mišios už maloningojo kunigaikščio ir maloningosios kunigaikštienės laimę — tarė vienuolis.

— Mano vyras kunigaikštis atvyks tik už keturių ar penkių dienų.

— Ponas Dievas moka laimę teikti ir iš tolo, o tuo tarpu leiskite mums, pavargėliams, nors vyno iš vienuolyno atsiųsti.

— Malonu padėkoti — tarė kunigaikštienė.

Išėjus vienuoliui, pradėjo šaukti:

— Ei, Danute! Danute! eik šia ant suolo ir palinksmink mūsų širdis ta pačia dainele, kurią dainavai Zatože.

Tai išgirdę, dvariškiai tuojau viduryje kambario pastatė suolą. Dainininkai susėdo pakraščiuose, o jų tarpe atsistojo ana jaunuolė, kuri paskui kunigaikštienę nešė žalvariniais vinimis išsagstytas kankles. Jos galvą puošė vainikas, o palaidi plaukai driekėsi ant pečių; vilkėjo dangiškos spalvos suknele su raudonomis, ilgais koteliais gėlėmis. Pasistojusi ant suolo ji atrodė kaip vaikas ir kartu kaip kokia bažnyčios stovyklėlė ar lėlė. Matyti, kad ne pirmą kartą jai teko šitokioje būklėje būti ir ne pirmą kartą ji dainavo, nes negalima buvo pastebėti nei mažiausio sumišimo.

— Toliau, Danute! toliau — šaukė dvaro damos.

Ji gi, paėmusi kankles, pakėlė, kaip paukštis norėdamas dainuoti, aukštyn galvą ir, primerkusi akis, užtraukė sidabriniu balseliu:

O kad aš turėčiau
Sparnelius kaip gulbė,
Skrisčiau pas Jonelį
Į Sileziją.

Kiti dainininkai jai tuojau pritarė: vienas citra, o antras didelėmis kanklėmis; kunigaikštienė, kuriai pasaulinės dainos labiausiai patiko, pradėjo į abi puses linguoti galva, o mergaitė dainavo toliau tokiu plonu, vaikišku ir gaiviu balseliu, kuris atrodė panašus į paukštelių čiulbėjimą vasarą miške:

Nutūpčiau ašen
tenai ant tvorelės:
"Pažvelgk tu į mane
Vargšę našlaitėlę".

(Bus daugiau)

KODĖL RUSAI NEDEZERTYRUOJA?

"Close Contact" autorius buvo Anglų Karinės Misijos viršininkas prie Rusijos karinių pajėgų Ryt. Vokietijoje 1951—1953 m.

"Juk, pulkininke, jūs turite jums pavesto rajono žemėlapį?"

"O taip, žemėlapį aš turiu".

"Ar galiu į jį dirstelėti?"

"Ne, aš einu į gretimą kambarį pasitarti su adjutantu".

"Bet, jei aš galėčiau eiti kartu, aš parodyčiau tikrą liniją".

"Galbūt. Bet mes surasime patys".

Tuo pasikalbėjimas pasibaigė ir sovietų komandantas to miesto, kuriame buvau neteisingai sulaikytas, nuėjo į gretimą kambarį.

Jei rusų sargybinis ką nors sulaiko, tai sulaikytasis tuojau atsiduria pas komendantą, kuriam yra nepatogu prisipažinti, kad jų kareivis galėjo suklysti. Jei nieko kito negali surasti, tai sulaikytąjį apkaltins nusižengimu prieš judėjimo taisykles arba neleistinu atsiradimu uždraustoj zonoje.

Komendantui išėjus aš prisiminiau, kad niekuomet nesu matęs jų štabuose ar komendantūroje žemėlapio. Prisiminiau susitikimus su štabo viršininku, jo pavaduotoju, su vyr. komisaru ir net pačiu kariniu viršininku Čuikovu. Nę vienoje jų įstaigoje nemačiau kabančio ant sienos žemėlapio. Vieną kartą jie man atsiuntė prastai spausdintą žemėlapį su draudžiamų zonų atžymėjimais.

Daug turėjau ginčų dėl uždraustų zonų. Bet aiškinantis visuomet turėdavau patiekti man jų duotą žemėlapį, jie savo žemėlapio man niekad neparodė(nors žinojau, kad kitam kambary jie turėjo visą žemėlapių sandėlį).

Aš pastebėjau, kad manevrų metu išduodami vykdytojams žemėlapiai nedidesnio ploto kaip būtinai reikalinga manevrui. Taip gi, aš manau, jog komendantai aprūpinti vien tik savo rajono žemėlapiais.

Naujai atvykę Vokietijon sovietų daliniai laikomi visiškai uždaryti stovyklose po keletą mėnesių ir dažnai jie nežino kokiam krašte beesą. Yra pavojinga klausti kur esi, nes kodėl nori žinoti? Tai sudaro sunkumų tiems, kurie ir galvotų apie pabėgimą, nes jie nesiorientuoja, kur jie yra ir kur turėtų eiti. Klausinėti vokiečių reiškia su jais susibičiuliauti; nors tas neuždrausta, bet nepageidaujama. Rusų kareiviui sunku planuoti pabėgimą, nes jam palikta labai maža laisvo laiko ir beveik neįmanoma pasilikti vienam.

Tiesa, žemėlapių galima gauti pirkti didesnių miestų valstybinėse krautuvėse, bet pirkdami turite pasakyti kuriam tikslui tas žemėlapis jums reikalingas. Ir ką į tą klausimą galėtų atsakyti raudonarmietis ar jo mergaitė? Be to, pasienio rajonų žemėlapiai visai neparduodami. Tas ypač sunkina pabėgimą lakūnams, kuriems reikia žinoti kur jie galėtų nusileisti.

Sovietų lakūnai yra labai išsijojami ištikimybės atžvilgiu, nes jiems yra daugiau galimybių dezertiruoti. Piniginių premijų paskyrimas lakūnams už perbėgimą, manau, neturėtų pasisekimo. Aš nežinau nė vieno ruso, kuris būtų perbėgęs suviliotas atlyginimo. Tą patį galiu pasakyti ir apie anglus.

Daugumą perbėgusių rusų sudaro sumanesni puskarininkiai ir kareiviai, kurie negalėjo pakęsti ilgiau karinės drausmės arba jautė, kad sekami NKVD. Rečiau pasitaiko perbėgusių ideologiniais sumetimais ir jie dažniausiai yra iš karininkų tarpo. Satelitų dezertyrai dažniausiai yra ideologiniai.

Sovietų slaptoji tarnyba už Rusijos ribų greitai užverbuoja sau agentus iš tarpo tokių, kurie jau apsisprendę išdavystei. Bet mano žiniomis jiems nepavyksta užverbuoti papirkimu. Tarptautinės asmenybės kaip prof. Joliot-Curie, Canterburio Dekanas, Pablo Picasso ir panašūs nebuvo papirkti. Jie yra suklaidinti idealistai.

Rusai bijo mokinti satelitų lakūnus skraidyti sprausminiais lėktuvais, nes jie gali sumanyti pabėgti. Lenkų lakūnai yra geriausi už geležinės uždangos, o gal ir visoj Europoj, bet Lenkija paskutinės konstrukcijos sprausminių lėktuvų negauna. Vokiečiai skraido pasenusiais propeleriniais lėktuvais ir yra sugrūsti į pietryčių Vokietijos kampą: benzino duodama labai ribotas kiekis. Vak. Berlyne yra perdaug nutūpimo vietų, kad rusai jiems duotų lėktuvu, kurių negalėtų sekti arba pasivyti.

Rusų kareivio darbo diena labai ilga. Jis kelia 5.30 val. ir dirba 13 val. Turi pertrauką nuo 3 iki 5 val. p. p. Lauko pratimų laikotarpyje pertraukos visai neturi (tie pratimai tęsiasi keletą mėnesių). Taigi, kada jis eina gulti, jis yra fiziškai ir protiškai išvargęs. Nėra nė noro pagalvoti apie pabėgimą.

Tarp kita ko, Raudonojoj Armijoj profesinė tarnyba, palyginti, yra neblogiausia. Liktinis puskarininkis gauna neblogą atlyginimą. Būtinos tarnybos eilinis mėnesiui Vokietijoj gauna apie 32 rytines markes (4 rytinės markės lygios 1 vakarinei markei). Puskarininkis gauna 10 kartų daugiau už eilinį, karininkai — nuo 40 iki 80 kartų daugiau už eilinį ir generolas-majoras — 170 kartų daugiau už tą patį eilinį.

Kareivis be mažokos algos yra dar sekančiai aprūpinamas: 1. jis mokomas skaityti ir rašyti, 2. Jis skiepijamas, apsaugojamas nuo ligų, ir įgyja patvarumo, 3. Gauna porą gerų batų ir patvarią uniformą, 4. reguliariai maitinamas, nors neperdaugiausia, 5. Jam nereikia nieku rūpintis, nes jam atėjus į kariuomenę vadovybė tvarko visą jo gyvenimą. Jei kuris turi palinkimą į sportą, dainavimą ar šokimą, kariuomenėj galės tobulintis. Net, jei jo tėvai badauja, jis turi teisę kreiptis į savo politruką, kuris parašys į partijos įstaigą, kad reikalai būtų patvarkyti. Žinoma, politrukas tai padarys, jei prašytojas yra geras kareivis. Raudonosios Armijos kareivis jokios laisvės nepraranda, nes nei darbininkas, nei kaimietis jokios laisvės neturi. O vis dėlto raudonarmietis yra pasiilgęs savo krašto. Nė vieno nesutikau, kuris tartų gerą žodį apie buvimą "užsienyje".

Rusų karininkai turi dar mažiau pagundų dezertiruoti. Raudonoj Armijoj skirtumas tarp kareivio ir karininko yra labai didelis, daug žymesnis, negu mūsų ar Amerikos kariuomenėje.

Karininkų privilegijos: 1. Geras atlyginimas, 2. Okupacinėje tarnyboje jis gali gyventi kartu su savo šeima, 3. Naudojasi puikiais klubais, kur yra skaityklos, bilijardai, šachmatai ir restoranas, 4. Turi teisę pirkti specialiose krautuvėse, 5. Jam leidžiama išeiti vienam (kareiviai visada vaikščioja po tris, vienas iš jų yra slaptos tarnybos patikėtinis). Jam leidžiama bendrauti su vietiniais gyventojais. Paskutiniu laiku, jie gauna nuo 3 iki 6 savaičių atostogų.

Taigi, karininkai nelinkę keisti neblogas gyvenimo sąlygas į nežinomybę pabėgimais. Be to, jie mokyklose perdaug prisiklauso visokių istorijų, kaip imperialistų slaptosios tarnybos kankina perbėgusius, norėdami išgauti žinių.

Vienas 1953 m. perbėgęs sovietų majoras pasakojo, kad kas mėnesį bando pabėgti apie 30 karininkų, bet gerai, jei vienam pasiseka. Kiti sugaunami ir, žinoma, sušaudomi. Vienas perbėgęs raudonarmietis, paklaustas ar jis nenorėtų grįžti atgal savo noru, atsakė, kad tas atidėtų jo sušaudymą tik kol jis baigtų "patirtų įspūdžių" propagandos kelionę po dalinius. Jis pats tokius "įspūdžius" esąs girdėjęs.

1952 m. turėjau nemalonų įvykį su vienu perbėgusiu raudonarmiečiu. Jis perbėgdamas nužudė vieną puskarininkį. Gen. Čuikovas tuojau pareikalavo grąžinti jį kaip paprastą "žmogžudį". Gaila, neradome galimybės jam suteikti azilio teisę ir jis buvo grąžintas aiškiam likimui.

Dezertyruojančiam rusui pakelyje reikia nugalėti daug kliūčių: sargybos, kelių patruliai, traukinių ir stočių sekėjai. Pagaliau pasienio 5 kilometrų juosta saugojama NKVD ir pasienio policijos su šunimis, sekimo bokštais ir vielų kliūtimis.

Vakariečiams beveik neįmanoma savo propoganda paskatinti raudonarmiečius perbėgti. Savo privataus radio jis neturi ir visas žinias gauna per politruko kontroliuojamą radiją.

Buvo keletas atsitikimų, kai moterys būdavo pabėgimo priežastimi. Bet man atrodo, kad raudonarmiečių lytinis patraukimas yra nuslopintas fizinio išvargimo, nuolatinio NKVD sekimo ir bromidų, kurie kasdien dedami į arbatą.

Sovietų Štabas labai bijo, kad spausdinta propoganda nepatektų į kareivines. Dėl to rusai stropiai seka vakariečių lėktuvus, nes jie išskridę iš jiems leistų koridorių gali išmėtyti propogandinius lapelius kareivių rajonuose. Keletą tokių skundų buvau gavęs iš gen. Čuikovo. Gavęs skundą, paprašiau išmėtytų lapelių pavyzdį, bet rusai jo niekad nedavė.

Vakarų vokiečiams yra pavykę įšmugeliuoti propogandinių lapelių į rusų kareivines, bet tai yra reti atsitikimai be žymesnės įtakos. Nuolatinis politinis kareivių propogandinis auklėjimas (1000 valandų per metus) nuteikia raudonarmiečius prieš dezertyravimą.

Iš viso galima daryti išvadą, kad Raudonosios Armijos karių noras dezertyruoti nėra toks, kokio mes norėtume. Ir mažai ką galime padaryti dezertyravimui paskatinti. Iš kitos pusės, Rusijos karinė vadovybė dezertyravimo labai bijo ir imasi kraštutinių priemonių jam užkirsti kelią.

Aš manau, dezertyravimo reikalai pasikeistų karo metu, kada Raudonoji Armija įžengtų į naujus kraštus. Tokiam galvojimui duoda pagrindo pereito karo patyrimai. Antrojo Pasaulinio karo metu Raudonosios Armijos kariai dezertyravo masiniai. Rusai įsteigė specialius NKVD dalinius kovoti su dezertyravimu. Jie šaudė ir korė visus, kuriuos tik pagavo bėgančius pas priešą ar užpakalin.

Ištisos Sovietų Sąjungos respublikos viešai bendradarbiavo su vokiečiais, tuo pareikšdami pasipriešinimą prieš Rusijos tironiją. Už tai Maskvos įsakymu buvo panaikintos tautinės respublikos: Volgos Vokiečių, Krymo Totorių, Čečėnų, Ingušų, Balkarų ir Karačinų.

Nemanau, kad sovietų karių galvosena pasikeitė. Būsimo karo didesni žiaurumai ir gyvenimo gerbūvio maža pažanga pokariniu laikotarpiu, rusų dezertyravimą tik pagausins.

Mes turime ir savų dezertyrų. Aš visuomet būdavau informuojamas apie anglų pasišalinusius kareivius. Gavęs tokį pranešimą, aš visuomet užklausdavau rusus, gal jie matė ar girdėjo apie tokį ir tokį. Bet visuomet rusų atsakymas būdavo "ne". Taip darydavau todėl, kad turėčiau jų paneigimą raštu, nes jie galėjo mūsų pabėgėlį panaudoti propogandos reikalams prieš mus.

Man būnant Ryt. Vokietijoj nei vienas anglas nepabėgo idealistiniais sumetimais. Mūsiškiai daugiausia dezertyruoja dėl moterų, rečiau dėl drausmės ir kartais perėję sieną girti būna rusų patrulių sulaikyti. Visi toki būna patalpinti į Potsdamo kalėjimą keletai dienų apklausinėjimui. Tie, kurie pasiduoda rusų įkalbinėjimams ir "lengvo" gyvenimo pas juos pažadams, pasirašo politinio pabėgėlio teisės suteikimo prašymą: "kad Korėjos karas yra kapitalistų karas", arba "kad Anglija yra pasidariusi Amerikos lėktuvnešiu" ir pan. Vienas iš dešimties panaudojamas propogandinėms kalboms sakyti.

Po to jie visi siunčiami į Bautzen, kur sutinka kitus anglų, amerikiečių ir prancūzų dezertyrus. Jie gauna ten darbą kur nors kooperatyve, krautuvėj ir panašiai su vidutiniu atlyginimu. Moteris, dėl kurios jie pabėgo, gali atvykti pas jį. Ši porelė gauna kuklų kambarį vietiniame viešbutyje.

Po kelių mėnesių gyvenimas pilkėja. Tikrovė pasirodo esanti toli nuo pažadų, skundimasis nieko negelbsti; moteris pradeda nusibosti, laukiama šeimos padidėjimo. Šioje stadijoj pabėgėlis dažnai pradeda planuoti grįžimą atgal, kuris, stebėtinai, nėra labai sunkus. Žiūrėk, toki vyrukai vėl pasirodo Berlyne. Kiti, žinoma, pripasakoti kas jų laukia grįžus, pasilieka ir toliau. Du ar trys toki mūsų kareiviai yra pasilikę pas rusus jau penki metai.

Kiekvieno grįžusio istorija nėra garbinga, bet aš visuomet buvau patenkintas, jog jie dezertyravo ne tam, kad padėtų komunizmui ir kad rusai turi iš jų labai mažai naudos.

J. L.

DIRVA ★★★ THE FIELD

LIETUVIŠKAS SAVAITRAŠTIS

Prenumerata metams:

J. A. Valstybėse	—	$5.00
Kanadoje	—	$5.50
Kitur	—	$6.50

Atsk. Nr. kaina 10 centų

Adresas:

1272 E. 71st St., Cleveland 3, Ohio

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS ATGARSIAI

PAMINĖJO SPAUDA IR RADIJAS

Lietuvos kariuomenės šventę paminėjo ir patriotinė mūsų spauda, o taip pat ir lietuvių vedamos radijo valandėlės. Kaikur lietuviai skautai atskirai minėjo minimą šventę pagal savo skautiškas tradicijas. Vienur šventės minėjimus suorganizavo L. S. "Ramovės" skyriai, kitur Lietuvių Bendruomenės skyriai arba ir kitos organizacijos. Daug kur buvo minima, bet žinių iš mažai kur gauta.

J. A. V.

SO. BOSTON, MASS.

Lietuvos kariuomenės šventės minėjimas įvyko lapkričio 21 d. tautininkų namuose. Posėdžiui vadovavo V. Kublius, paskaitą skaitė dr. J. Petronis. Buvo perskaitytas gen. P. Plechavičiaus žodis ir plk. A. Stanulionis papasakojo savo atsiminimų. Meninėje dalyje dalyvavo I. Nikolskytė, Alg. Gustaitis ir J. Strolia su sūnumi.

CHICAGO, ILL.

Lapk. 21 d. kariuomenės šventė Chicagoje pradėta pamaldomis šv. Jurgio parapijos bažnyčioje, kuriu metu giedojo parapijos choras, vedamas Vl. Baltrušaičio, sol. D. Stankaitytė ir Chicagos Lietuvių Vyrų choras, vedamas Br. Jonušo. Pamokslą pasakė kun. S. Šantaras. Akademinė dalis įvyko Lietuvių auditorijoje. Minėjimą pradėjo LS "Ramovės" Chicagos skyriaus vald. pirm. Bulika. Už Lietuvos laisvę žuvusius karius ir žuvusius partizanus malda pagiedojo vyrų choras. Sudarytas garbės prezidiumas. Pagrindinėje kalboje karius ir Lietuvos laisvės kovą prisiminė LS "Ramovės" Centro vald. pirm. gen. P. Plechavičius. Koncertinėje dalyje sol. R. Maslianikienė padainavo "Oi tu karvelėli" — Kačanausko ir "Keliautojas" — Šuberto. D. Stankaitytė atliko "Kad aš našlaitėlė" — Kačanausko ir "Žemė krvžiu ir smūtkeliu"—Jakubėno. Pirma karta jaunosios solistės dainavo duetus, kurie gražiai pasisekė: "Be motinėlės" — Gailevičius ir "Be tėviškėlės" — Mendelsohno.

Chicagos Lietuvių Vyrų choras, diriguojamas Broniaus Jonušo, atliko 4 dainas: "Stovi žirgeliai" — Karoso "O ko jūs liūdit" — Bendoriaus, "Juodą žirgą pasbalnojęs" — Zdanavičiaus ir "Namo" — Strolios. Publikai prašant, choras padainavo "Pražydo jazminai" — Gečo ir "Juodbėriai galvas augštyn" — Šimkaus. Minėjimą pravedė Grigaravičius.

CLEVELAND, OH O.

Lietuvos kariuomenės šventės minėjimas suruoštas lapkričio 20 d. lietuvių salėje. Minėjimui vadovavo K. Budrys. Paskaitą skaitė inž. P. Žiūrvs, o meninę dalį atliko Čiurlionio ansamblio vyrų choras.

DETROIT, MICH.

Lietuvos kariuomenės šventė buvo paminėta lapkričio 28 d. Pamaldos buvo atlaikytos šv. Antano parapijos bažnyčioje. Šv. Mišias už žuvusius ir mirusius savanorius, karius, šaulius ir partizanus atlaikė ir pamokslą pasakė kun. I. Boreišis.

Minėjimo metu kalbėjo gen. Černius ir plk. Šlepetys. Meninėje dalyje buvo suvaidintas J. Pusdešrio 4 vaizdelių montažas iš Lietuvos praeities. Minėjimo dalyviai sudėjo aukų mūsų karo invalidams.

INDIANA HARBOR, IND.

Lietuvos kariuomenės šventės minėjimas buvo surengtas lapkričio 28 d. 11 val. buvo pamaldos šv. Pranciškaus lietuvių parapijos bažnyčioje už žuvusius dėl Lietuvos laisvės. 6 val. parapijos salėje buvo minėjimas. Paskaitą laikė gen. M. Reklaitis, o meninę dalį atliko Chicagos Lietuvių Vyrų choras, Br. Jonušo diriguojamas.

MELROSE PARK, ILL.

Lietuvos kariuomenės šventė buvo paminėta lapkričio 28 d. Pamaldos buvo Sacred Heart bažnyčioje. Kun. Akulevičius atlaikė šv. mišias ir pasakė pamokslą. 5 val. buvo minėjimas Prabish salėje. Paskaitą skaitė gen. St. Dirmantas.

NEW YORK, N. Y.

Lapkričio 21 d. New Yorko lietuviai skautai savo iškilmingoje sueigoje paminėjo Lietuvos kariuomenės šventę. Kalbėjo V. Alksninis, A. Reventas ir R. Kezys. Keturios skautės davė įžodį.

PHILADELPHIA, PA.

Lapkričio 20 d. buvo paminėta Lietuvos kariuomenės šventė. Šv. Kazimiero bažnyčioje įvyko gedulingos pamaldos už žuvusius dėl Lietuvos laisvės karius, partizanus ir knygnešius.

7 val. šv. Kazimiero parapijos salėje įvyko minėjimas. Paskaitą skaitė prof. dr. J. Puzinas. Meninėje dalyje dalyvavo A. Gaigalaitė, A. Karalienės vadovaujama tautinių šokių grupė ir A. Šalčiūnas.

Vietos Tautinės Sąjungos skyrius su sveikinimu drauge atsiuntė ir 25 dol. auką Lietuvos laisvės kovų invalidams. Taip pat P. Balčius Lietuvos karo invalidams paaukojo 10 dol. Kitą dieną Bendruomenės Balsas savo radijo pusvalandį skyrė Lietuvos laisvės kovotojams.

ROCHESTER, N. Y.

Lapkričio 20 d. buvo surengtas Lietuvos kariuomenės šventės minėjimas. 11 val. kun. D. Mackevičius atlaikė šv mišias už žuvusius dėl Lietuvos laisvės.

Po pietų parapijos salėje buvo pats minėjimas. Paskaitą skaitė A. Cieminis. Antrąja programos dalį atliko jaunimas. M. Polinauskaitė padeklamavo, o I. Arlauskaitė padainavo. Jai akompanavo S. Jankus. Lietuvos karo invalidams aukų surinkta 60,15 dol.

WORCESTER, MASS.

Lietuvos kariuomenės šventė paminėta lapkričio 20 d. Maironio parke. Įžangos žodį tarė V. Židžiūnas. Meninę dalį atliko kupletistas Prašėnas - Pražvilius.

CANADA

SUDBURY, ONT.-KANADOJE

Lietuvos kariuomenės šventės minėjimą Sudbury atidarė A. Strakauskas. Paskaitą skaitė ltn. L. Kasparūnas. Meninę programą atliko šeštadieninės mokvklos mokiniai. Buvo padeklamuota eilėraščių, paskambinta pianinu, pagrota akordeonu ir atlikta keletas baleto numerių.

TORONTO—KANADOJE

Lapkričio 21 d. buvo paminėta Lietuvos kariuomenės šventė ir Lietuvos Šaulių Sąjungos 35 metų sukaktis. Buvo atvykę svečių ir iš Amerikos J. V. Minėjimą atidarė ir jam vadovavo savanoris kūrėjas mjr. K. Aperavičius. Įnešus šaulių vėliavą, Valadkaitis perskaitė priesaikos žodžius ir prie vėliavos buvo prisegtas juodas kaspinas. Jis bus nuimtas tik kai Lietuva atgaus laisvę. Ši vėliava yra atvežta iš Lietuvos. 1940—1944 m. okupacijų metais buvo išsaugota Lietuvoje, o 1944 m. išvežta į Vakarus. Ji Kanadoje pasiliks, kol Lietuva vėl bus laisva.

Kalbėjo plk. Žukas, Lietuvos Nepriklausomybės pradžioje buvęs krašto apsaugos ministeris. Jis dabar gyvena Amerikoje. Toliau kalbėjo generalinis konsulas V. Gylys ir šaulių vardu Valadkaitis. Meninę dalį atliko solistė Jonuškaitė, smuikininkas St. Kairys, muzikas St. Gailevičius ir "Varpo" choras.

WELLAND, ONT.—KANADOJE

Čia Lietuvos kariuomenės šventė buvo paminėta lapkričio 21 d. Buvo atlaikytos pamaldos už žuvusius dėl Lietuvos laisvės savanorius, karius ir partizanus.

Minėjimas pradėtas giesme "Marija, Marija", po kurios tarė žodį minėjimo vedėjas B. Simonaitis. Paskaitą skaitė kun. B. Mikalauskas. Toliau kalbėjo savanoris kūrėjas P. Naiduškevičius.

Meninėje dalyje N. Žinaitytė padeklamavo, J. Lianga pagrojo akordeonu, A. Paulionis padainavo ir tautinių šokių grupė, Z. Jakubonio vadovaujama, pašoko tautinių šokių.

VOKIETIJA

DIEPHOLZ - VAKARŲ VOKIETIJA

Lietuvos kariuomenės šventė Diepholze buvo paminėta lapkričio 22 d. Vargo mokyklos mokiniai, tautiniais drabužiais apsirengę, su deglais rankose, nunešė vainiką prie kryžiaus ir pagerbė žuvusius dėl Lietuvos laisvės. Bendruomenės pirmininkas Čaplinskas pasakė kalbą. Katalikai ir evangelikai drauge sugiedojo "Marija, Marija" ir evangelikų giesmę.

Lapkričio 23 d. kun. P. Girčius atlaikė pamaldas už žuvusius dėl Tėvynės ir pasakė pamokslą. Vakare YMCA salėje buvo pats minėjimas. Meninę dalį atliko Vargo Mokyklos mokinės, mokytojos Gasnerienės vadovaujamos. Buvo padeklamuota, padainuota ir pašokta tautinių šokių.

HILDESHEIM, VAK. VOKIETIJA

P. L. B. Hildesheimo Seniūnija, kurią sudaro daugumoje lietuvių sargybų dalinys Britų zonoje, š. m. lapkričio mėn. 23 d. paminėjo Lietuvos kariuomenės 36 metų sukaktį.

Pamaldos buvo atlaikytos sekmadienį, lapkričio mėn. 21 d. Pamaldas laikė atvykęs iš Hamburgo kun. kapl. V. arka. Ypatingai gilų ir neišdildomą įspūdį visuose paliko kun. Šarkos pasakytas Kariuomenės šventės progai pritaikytas pamokslas.

Minėjimas įvyko gražiai išpuoštoje patalpoje, kur buvo iškabinta Vytis, Tautinė Vėliava ir skaitlinės "1918. XI. 23 — 1954'". Prie patalpos papuošimo daug sumanumo ir pasišventimo padėjo dalinio puskarininkiai A. Vengrys ir V. Urniežius. Sargybų dalinio vadas ats. kpt. I. Apyrubis gana plačiai atpasakojo visiems susirinkusiems apie mūsų kariuomenės tvėrimosi pradžią, turėtus sunkumus, Nepriklausomybės kovas, o taip pat apie tebevykstančią kovą, vedamą partizanų ir visos tautos okupuotoje Tėvynėje su dabartiniu Lietuvos užgrobiku, žiauriuoju raudonosios Rusijos įsibrovėliu. Giliu susikaupimu buvo pagerbti visi Lietuvos savanoriai, partizanai, visų laipsnių kariai, paaukoję gyvybę už Tėvynės Laisvę ir Nepriklausomybę, visi žuvę ir tebežudomi mūsų broliai ir seserys pavergtoje Tėvynėje, bei raudonoje vergijoje Sovietų Rusijoje — ištrėmime.

Minėjimas buvo baigtas Tautos Himnu. Po minėjimo sargybų dalinio puskarininkis K. Jankevičius padeklamavo Maironio, Putino ir Brazdžionio keleta eilėraščių, o A. Janavičius, gražioje dzūkų tarmėje, paskaitė eilėraštį apie Dzūkiją. Padainavus karinių ir liaudies dainų, Kariuomenės šventės minėjimas buvo užbaigtas daina "Leiskit į Tėvynę".

KARIAI ATŠVENTĖ SAVO ŠVENTĘ

Memingeno bendruomenėje veikia Lietuvių Karių "Ramovės" Skyrius, kuriam vadovauja ats. kapit. Juozas Kairionis. Skyrius lapkričio 23 d. paminėjo Kariuomenės šventę. Ramovėnai, jų šeimos ir bičiuliai susirinko svetainėje, kur įvyko minėjimo aktas ir vaišės.

Karius ir svečius pasveikino Vokietijos Krašto Valdybos narys Stp. Vykintas. Jis kvietė išlaikyti karišką dvasią, vienybę ir visuomet būti pasiruošusiems dėl Lietuvos Nepriklausomybės.

Pirm. J. Kairionis sveikino centro ir savo vardu. Aktas ir vaišės praėjo bičiuliškoje ir vieningoje nuotaikoje.

TORONTO KŪRĖJAI - SAVANORIAI

Jausdami tarpusavio ryšio palaikymo reikalą ir organizuotai prisidėti ekonominėje veikloje, Toronte įsikūrė atgaivintos Liet. Kar. Kūrėjų - Savanorių S-gos skyrius. Valdybą sudaro: St. Banelis, pirm.; St. Čepas, iždin. ir K. Aperavičius, sekr.

Per steigiamąjį skyriaus susirinkimą buvo gvildenamas klausimas apie suteikimą medžiaginės paramos kūr. - savanoriams, atsidūrusiems sunkioje būklėje. Lėšas tam tikslui telkti nutarta ruošti pobūvius-parengimus ir iš gautojo pelno sušelpti ne tik paramos reikalingus savanorius, bet ir Nepriklausomybės kovų invalidus.

MŪSŲ MIRUSIEJI

TRAGIŠKAI ŽUVO aviacijos kapitonas **Jonas Jankus**, bostonietis, 31 metų. Jis buvo pasižymėjęs Korėjos kare ir apdovanotas aukso žvaigžde. Žuvo rugsėjo 29 d. Meksikos įlankoje lėktuvo katastrofoje.

✠

Mirė buvęs Lietuvos kariuomenės puskarininkis Albinas Stravinskas, gyvenęs 4349 S. Fairfield Ave., Chicagoje. Jis žuvo susisiekimo nelaimėje, sulaukęs 37 metų amžiaus. Paliko žmoną Antaniną ir dvi dukras Reginą ir Nijolę. Palaidotas šv. Kazimiero kapinėse.

Karinės žinios

JA VALSTYBĖS

Strateginės Aviacijos bombonešių skaičius padidinamas 50 nuošimčių. Iki šiol buvo 7 bombonešių grupės, dabar jų bus 11. Kiekviena grupė turės 30 B-52, 8—sprausminiais motorais bombonešių ir dar keletą atsarginių. Vienas toks bombonešis kainuoja 8.7 milijonus dolerių. Strateginei aviacijai vadovauja 48 metų gen. LeMay.

Nuleistas vandenin ir pakrikštytas naujas Amerikos lėktuvnešis "U. S. S. Forrestal". Tai yra pasaulyje didžiausias karo laivas, 59,650 tonų, gali nešti 90 lėktuvų, kurių kiekvienas gali pakelti atominę bombą.

Kiniečiams nuteisus amerikiečius aviatorius už tariamą šnipinėjimą, Amerikoje pasigirdo balsų, kad JAV privalo paskelbti Raud. Kinijai blokadą; tai priverstų grąžinti nuteistuosius namo.

JAV kariuomenės štabų viršininkų samprotavimai blokados klausimu:

— per paskutinius 5 metus JAV darė nuolaidas Kom. Kinijai.

— kiekviena padaryta nuolaida veda prie kitos nuolaidos.

— vieną kartą JAV bus priverstos su kitų valstybių parama, ar be jos pasakyti: Nė žingsnio toliau.

— kuo ilgiau delsima tą žodį pasakyti, tuo didesnis pavojus, tuo problema darosi didesnė.

— tvirtas JAV nusistatymas gali priversti Kiniją susimąstyti.

— tvirto nusistatymo trūkumas gali Kiniją nuvesti į provokaciją.

— laivynas buvo panaudotas panašiems veiksmas praeityje, bet dėl to karas nekilo. Aviacija panašiai irgi gali būti panaudota dabar.

Visi keturi štabų viršininkai sutinka, kad laivynas gali įvykdyti blokadą. Trys, be gen. Ridgway - Sausumos Armijos Št. v-o, sutinka panaudoti smarkesnes priemones už laivyno blokadą. Prez. Eisenhoweris, užsienių politikos sumetimais, atsisako dabartiniu laiku panaudoti bet kokią Kinijos blokadą.

ĮGUDUSIO ŠAULIO ŽIŪRONAS

Kariuomenė pradėjo vartoti naujai patobulintą specialų žiūroną įgudusiam šauliui (sniperscope), kuris infra raudonų spindulių pagelba padeda surasti taikinį nakties metu. Jis yra geresnis už vartotą II Pasauliniame Kare ir Korėjoje. Gali būti vartojamas su paprastu šautuvu.

VOKIETIJA

Naujasis Wehrmacht'as

Naujasis vokiečių Wehrmacht'as, kuris, berods, bus vadinamas "Die Streitkraefte", vakarų Europos parlamentams sutinkant, net pageidaujant, atstovaus vakarų Vokietiją naujoje vakarų Europos gynybos sąjungoje.

Naujoji vokiečių kariuomenė susidės iš 12 divizijų, kiekvienoje apie 13.000 vyrų. Be esančių divizijų sudėtyje žmonių bus dar apie 180.000 vyrų korpų ir armijų branduoliuose ir kariuomenės tarnybose. (USA šiuo metu turi tik 17 divizijų, iš kurių 3 šarvuotos).

Vokiečių aviacijoj bus apie 1500 kovos lėktuvų, suskirstytų į 20 grupių; jų dalis bus naikintuvai, o kiti bombonešiai. Tačiau tolimo veikimo bombonešių nebus. Karo laivynas apribotas 180 laivų nedidesnių kaip 3000 tonų.

Naujai kuriamoj strategijoj pabrėžiamas "hard hitting" judrumas reikalingas gerai išbalansuotai gynybai, tačiau vokiečių tradicija einant bus mokoma ir puolimo. Kiekviena šarvuota divizija turės dvigubai daugiau tankų ir žymiai didesnį ugnies galingumą už II Pasaulinio Karo vokiečių tankų diviziją. Suformuota operuoti kaip atskiras junginys, tokia šarvuota divizija gali būti staiga padalinta į mažesnius dalinius, kad atominiam karui kilus sudarytų menkesnį taikinį.

USA jau turi paruošusi vokiečių kariuomenei pirmo reikalingumo ginklų; jų yra net už 500 milijonų dolerių: patrankų, šautuvų, municijos, tankų ir lėktuvų. Tačiau vokiečiai tikisi, kad 1956 metais jie jau patys gamins lengvuosius ginklus, o 1959 net tankus ir sprausminius lėktuvus. Jiems neleista gamintis atominių ginklų, didelių bombonešių, vairuojamų raketų, bakterinių ir cheminių ginklų. Bonnos vyriausybė jau yra numačiusi savo biudžete $2,7 miliardų pirmiesiems savo atsiginklavimo metams.

Apie 150.000 vyrų, daugiausia II Pasaulinio Karo veteranų, patys pasisiūlė savanoriais būsimon kariuomenėn. Iš jų bus sudaromi kadrai. Eiliniai kareiviai bus imami privalomai karo tarnybai vietos naujokų ėmimo komisijų ir turės tarnauti 18 mėnesių. Naujoji kariuomenė dėvės alyviniai pilkas, amerikiečių stiliaus uniformas, "Eizenhauerio švarkus", panašius į amerikiečių šalmus, kelnes sukišamas į suvarstomus batus. Rikiuotėje nebus vartojamas paradinis žingsnis, vadinamas "žąsies žingsniu". Kareiviai sveikinsis tik su generolais, vadovaujančio dalinio karininku ir viršila ir tai tik pirmą kartą tą dieną susitikę. Po tarnybos bus leidžiama dėvėti civiliniai rūbai. "Tai bus piliečių armija", prižada II Pasaulinio Karo puskarininkis, veliau dirbęs darbo unijose, Theodor Blank, kurio priežiūroje grupė vokiečių augštųjų karininkų sudarė planus būsimai vakarų Vokietijos kariuomenei.

Vyriausias vokiečių ginkluotų pajėgų šefas bus vakarų Vokietijos respublikos prezidentas Theodor Heuss. Sekantis po jo bus gynybos ministeris, kuriuo greičiausia bus dabartinis kanclerio igaliotinis kariuomenės reikalams T. Blank. Kariuomenėje bus 35—40 generolų, kai 1945 metais jų buvo 1400.

Jei kada nors vokiečių ginkluotos pajėgos pereis NATO vadovybėn, tai

U. S. S. Forrestal

The Army Combat Forces Journal nuotr.

106 mm PABŪKLAS BE ATATRANKOS. Naujas ir galingas pėstininkų ginklas įvedamas Amerikos kariuomenėn. Batalionas gaus prieštankinį, be atatrankinį 106 mm pabūklą — BAT. Jis turi dabartinių individuolių prieštankinių ginklų pramušamąją galią dvigubai didesniame atstume ir pramuša bet kokio žinomo tanko šarvus. Sveria mažiau kaip 500 svarų ir gali būti šaudomas nuo "džypo", arba nuo trikojo stovo. BAT sukinėjamas 360 laipsnių horizontaliai ir tarp 20 ir 60 laipsnių vertikaliai. Virš pabūklo vamzdžio pritaisytas 50 kalibro kulkosvaidis, kuris naudojamas prisišaudyti šviečiamomis kulipkomis į taikinį.

jų parengimą ir apmokymą prižiūrės britų feldmaršalas Montgomery. Veiksmuose ir lauko pratimuose jos bus USA generolo A. Gruenther, vyriausio NATO vado Europoje ir jo žemyno kariuomenės vado prancūzų maršalo A. Juin vadovybėje.

Reikia tikėtis, jog pirmieji vokiečių kareiviai dar ši pavasarį vilkės savo naujas uniformas.

J. Skaržinskas

INDOKINIJA

JAV perėmė atsakomybę už Indokinijos ateitį. Amerikiečių planas yra toks:

— du iš trijų dabar ginkluotų Piet. Vietnamo vyrų bus demobilizuoti ateinančių metų bėgyje;

— prancūzų pajėgų atitraukimas iš Indokinijos bus paskubintas; daugiau kaip pusė ekspedicinio korpo bus išsiųsta namo iki 1955 m. pabaigos;

— ekonominė JAV parama Indokinijai padidinama nuo $25 mil. 1954 metais iki $100 mil. 1955 m.

— pilna parama bus teikiama Piet. Vietnamo Ministeriui P-kui Ngo Dinh Diem, kuris yra nusistatęs prieš prancūzus ir prieš komunistus.

Ši planą vykdo specialus JAV ambasadorius Indokinijai gen. Collins. Nors iš esmės prancūzai su amerikiečių planu nesutinka, bet suteikė JAV laisvas rankas ir atsakomybę.

Amerikiečiai iš 270 000 vietnamiečių armijos paliks tik 90,000 suorganizuotų į judrius batalionus vidaus saugumui užtikrinti. Siena su Š. Vietnamu bus paliekama negināma. Amerikiečiai nekreipia dėmesio į komunistų turimą 350,000 vyrų jėgą Š. Vietname.

Po paliaubų padėtis P. Vietname nepagerėjo, 350,000 pabėgėlių iš šiaurės tik pridėjo daugiau naujų problemų. Korupcija žydi. Kareiviai dezertiruoja. Tokioje padėtyje labai sunku pravesti bent kokias reformas. Tuo, žinoma, naudojasi komunistai. Jie skverbiasi iš šiaurės ir čia susirišę su vietiniais ruošia dirvą 1956 metų rinkimams. Mažai kas tiki, kad Piet. Vietnamas sugebės būt paruoštas tiek, jog 1956 m. balsuotų prieš komunistinės vyriausybės įsteigimą. Viena išeitis atidėti rinkimus vėlesniam laikui. Bet spėjama, kad tuo atvėju komunistai vėl pradėtų karo veiksmus.

Nuo sausio 1 d. JAV pagalba eis tiesiog Vietnamui be prancūzų tarpininkavimo. JAV karininkai perima armijos perorganizavimą ir parengimą. Paliaubų sutartis neleidžia įvesti reikalingą skaičių amerikiečių karininkų. Mokymą ves daugiausia prancūzų karininkai amerikiečių metodais.

Iš viso, yra nuomonių, kad beveik nėra vilties P. Vietnamą išgelbėti iš komunistų gniaužiančių nagų. Viena yra tikrai aišku tai, kad amerikiečiai smarkiai sumažindami vietnamiečių kariuomenę pasiryžta labai rizikingam žaidimui Azijoje.

J. L.

KINIJA

Kinijos rytiniai pakraščiai nėra ramūs. Komun. kinai žvalgo nacionalistų laikomų salų gynybos stiprumą ir galimą JAV reakciją, jei jie pultų pakraščių salas ir pačią Formozą.

Rugsėjo mėn. raudonieji pradėjo artilerijos ugnį į Quemoy salas, lapkričio mėn. torpedavo nacionalistų karo laivą ties Tachen salom, ir bandė išsikelti Wuchiu salose.

Nacionalistai raudonųjų bandymus atmušė. JAV 7-sis laivynas, lėktuvai iš Okinavos ir Filipinų bazių ir nacionalistų aviacija patruliuoja Formozos sąsiaury ir seka komunistų veiksmus. Čiangkaišeko laivynas bando blokuoti pakraščių uostus.

Tuo tarpu JAV-bės sudarė savitarpinės gynybos sutartį su Nacionalistine Kinija. Šia sutartimi Amerika įsipareigoja ginti Formozą ir Pescadorų salas nuo komunistų puolimo. Apie arčiau Kinijos žemyno esančių salų gynybą nieko nesakoma.

Neatrodo, kad šis susitarimas bus labai veiksmingas praktiškam gyvenime, nes įsipareigojimai bus

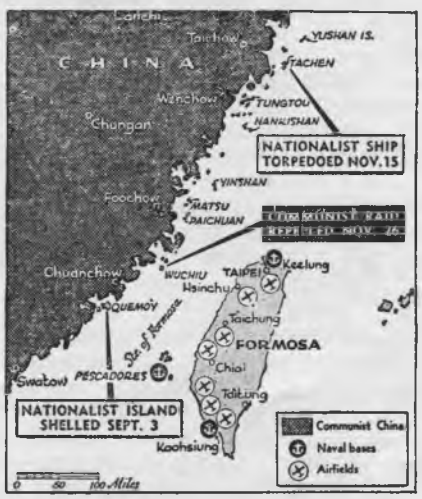

vykdomi tik "konstitucinės procedūros tvarka." Tuo susitarimu Amerika uždraudė Čiangkaišekui bent kokius karinius veiksmus prieš komunistus, kad juos neerzintų ir neardytų "ramios koegzistencijos" vilčių.

Peipingas į šios sutarties sudarymą atsiliepė pareiškimu, kad Amerika turi atitraukti savo rankas nuo Formozos, kitaip ji bus atsakinga už Raudonosios Kinijos žygio Formozai išlaisvinti pasėkas. Kiek tas pareiškimas yra realus ir kiek propogandinis žino tik Maskva ir Peipingas.

RUSIJA

Gruodžio pradžioje Maskvoje vyko Rusijos, jos satelitų Europoje ir komunistinės Kinijos pasitarimai apjungti visas komunistines armijas vienon vadovybėn, jei vakariečiai apginkluotų Vak. Vokietiją.

Atrodo, kad tokių pasitarimų tikslas yra gąsdinti Prancūziją, kuri turėtų priešintis Vokietijos apginklavimui. Rusija yra užtektinai stipri, kad darytų su satelitų armija ką nori. Bet permažai pasitiki satelitais, kad galėtų leisti jiems bendra vadovybe naudojantis daryti savo slaptus planavimus.

KORĖJA

Komunistai sulaužė Korėjos paliaubų susitarimą. Jie Š. Korėjoje pristatė aerodromų ir privežė lėktuvų naikintojų ir pritraukė kariuomenės ir tiekimo reikmenų daugiau, negu leidžia paliaubų sutartis. Kai kur pravedė naujas geležinkelio šakas, kad išvengtų paliaubų komisijos kontrolės. Jie nepaleidžia amerikiečių karo belaisvių kaip buvo susitarta, o juos teisia kaip paprastus šnipus.

Paliaubų sulaužymas turėtų vesti prie paliaubų pabaigos ir karo veiksmų atnaujinimo. Bet to nebus, nes vakariečiams yra per daug mielas tas "taikingas sugyvenimas".

Kova perkelta į J. Tautų sceną. Stengiamasi naudoti "moralės jėgą", kurios komunistai niekuomet per daug nebojo. J. L.

Laisvoji Lietuva

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Prenumerata:

Metams	— —	$4.50
Pusei metų	— —	$2.50
Atsk. Nr.	— 10	centų

Adresas:

3157 S. Emerald Ave., Chicago 16, Ill.

Karinė spauda

THE ARMY COMBAT FORCES JOURNAL, December 1954. Stambesni straipsniai:

Paruošta Kariuomenė, gen. M. Ridgway. Savo kalboje skirtoje Tautinės Gvardijos organizacijai, kariuomenės štabo v-kas nurodė ko trūksta Amerikos kariuomenei, kad ji išliktų geriausia ginkluota jėga pasaulyje. Pirmiausia modernus karas reikalauja, kad kariuomenė būtų judri, t. y. būtų pajėgi kilnoti smogiamąją galią. Judrumas padidina karinių jėgų smūgio galią keleriopai. Taktinis judrumas tai sugebėjimas kilnoti smogiamąją jėgą mūšio lauke, strateginis judrumas — paprastai suprantamas, kaip smūgio jėgos kilnojimas iš vieno mūšio lauko į kitą.

Judrumui nepaprastos reikšmės turi aviacija, todėl labai daug dėmesio Amerika skiria šiai ginklo rūšiai vystyti.

Judrumas pareina ir nuo nekomplikuotos ir neperkrautos tiekimo sistemos. Prieita išvados, kad dabartiniai kovos vienetai ir junginiai yra per dideli ir gramozdiški Yra planuojama USA kariuomenę perorganizuoti į mažesnius, greitesnius ir savistovesnius aprūpinimo atžvilgiu junginius.

Judrumo reikalaujama ir karinio mintijimo srityje. "Keliu į garbę negalima žygiuoti apsikrovus perdideliu krūviu." Sugebėjimas greitai susimobilizuoti ir atsakyti užpuolikui ginklu yra vienas iš fizinio ir protinio judrumo reikalavimų.

Laikytis Pasitikėjimo. Autorius, kurio pavardė nepaskelbta, karčiai kalba apie Korėjos Karo metu, kai kuriais atvejais augštesnės vadovybės, parodytą nepasitikėjimą žemesniais vadais. Priežiūra ir derinimas reikalingi, tačiau perdidelė priežiūra varžo ir apkartina žemesnio vado darbą ir gali net būti žalinga, ypač vykdant operacijas.

"Esu matęs vadus, kurie daugiau dėjo pastangų surasti žuvusių kūnus, kaip rūpintis gyvaisiais. Nes buvo didžiausias nusikaltimas prarasti veiksmuose žmogų. Kuopų, batalionų ir pulkų vadai galėjo prarasti galvas, jei koks nors patrulis būtų sunaikintas... Aš mačiau kaip buvo sunaikintas puikus dalinio vadas tokių ir panašių reikalavimų iš viršaus terorizuojamas."

Per didelis popierizmas kautynių daliniuose rodo nepasitikėjimą. Netikri, falsifikuoti pranešimai apie priešo nuostolius buvo vienas tokių nepasitikėjimo iš viršaus padarinys. Tarp kitko priešo nuostoliai būdavo nustatomi spėjant.

O vis tik tai yra gera ideja, plk. ltn. J. B. B. Trussell, Jr. Diskusinis straipsnis remiantis įvykdytą organišką artilerijos paskirstymą į lauko ir priešlėktuvinę artileriją.

Kaip būti puskarininkiu, Mast. sarg. F. J. Clifford.

Kalbos laisvės ribos karinėje tarnyboje, teis. G. W. Latimer. Plk. Ltn. M. B. Voorhees karo lauko teismo buvo nubaustas ir paleistas atsargon dėl to, kad parašęs kelis straipsnius ir apysakas apie Korėjos Karą, be karinės cenzūros leidimo jas paskelbė. Straipsnio autorius pateisina karinę cenzūrą.

Priešuodinės apsaugos mokymas turi būti prasmingas, plk. J. L. Miles. Vienas lėktuvas gali nešti nervinių dujų krūvį, kurio užtektų sunaikinti visą neapsaugotą gyvybę 100 kv. mylių plote. Nervinės dujos yra be kvapo, be spalvos ir skonio.

Patrulis nakties pasalose, plk. ltn. G. Juskalian. Daugiau kaip pusė Korėjos Karo buvo kariauta esant pastoviam frontui, todėl patrulių veiksmai būdavo kasdieniniai uždaviniai, ypač naktinės pasalos. 1953 m. pavasary 32 p. p. I Bn (7p. div.) išvystė nakties pasalų patrulio sėkmingą išsidėstymą, vadinamą Y, nes ta rikiuotė panaši į raidę y. Straipsnis įdomus smulkių dalinių taktikos žinovams.

Atominiai ginklai bataliono vadui, plk. F. J. Sackton. Techniška galimybė pagaminti mažą atomo bombą — "baby bomb", turinčią iki 10 kartų stipresnę galią už dabartinių taktinių ginklų šovinius, atro-

do, suteiks netolimoj ateity pėstininkų batalionui atominius taktinius ginklus.

B. H. Liddell Hart, STRATEGY. 420 psl. Išleido F. A. Praeger, New York, kaina $5.95.

Kai kas autorių laiko 20 amžiaus Clausewitzu. Tačiau be ginčų galima sutikti, jog jis yra vienas iš žymiausių ir populiariausių karinių kritikų ne vien Didžiojoj Britanijoj, bet ir visame pasaulyje. Šis veikalas buvo jau išleistas 1929 metais titulu: The Decisive Wars of History, o ši knyga yra bene trečia vis papildoma ir pataisoma to paties veikalo laida.

Autorius, ilgus metus studijavęs karo istoriją ir kitus karo mokslus, priėjo išvados, jog esame dviejų rūšių strategijos: tiesioginės ir netiesioginės. Kad netiesioginiai veikiant fiziniai ar psichologiniai yra pasiekiami geresni rezultatai, t. y. netiesioginė strategija yra tikroji ir duodanti gerus vaisius. Ilgas kelias aplinkui, strategijoj dažnai gali reikšti trumpiausią kelią į tikslą.

Šį savo atradimą, kuris, greičiausiai, nėra naujas, bet nepaprastai gerai suformuluotas ir pabrėžtas šiame veikale autorius iliustruoja žmonijos pagrindinių karų istorija:

Graikų karais — Epaminodas, Pilypas, Aleksandras;

Romos karais — Hanibalas, Scipio ir Cezaris;

Bizantijos karais — Belisarius ir Narses;

Viduramžių karais;

Septyniolikto amžiaus karais su Gustavu Adolfu, Cromweliu ir Tiurenu;

Aštuoniolikto amžiaus karais su Marlborough ir Fridriku Didžiuoju;

Prancūzų Revoliucija su Napoleonu Bonaparte;

Pirmuoju Pasauliniu karu ir Antruoju Pasauliniu karu su Hitlerio strategija.

Autorius nusako strategiją esant meną paskirstyti karines priemones ir panaudoti jas politikos tikslams siekti. Strategijai rūpi ne vien tik jėgų judėjimas, kaip ji paprastai yra suprantama, bet ir pokarinės pasekmės. Todėl autorius skiria strategiją nuo "didžiosios strategijos", kuri yra politika vadovaujanti karo vedimą. Didžiosios strategijos uždavinys yra derinti ir vadovauti tautos ar tautų grupės visus išteklius, kad būtų pasiektas karo politinis tikslas — kuris nusakomas pagrindinės politikos.

Kai strategijos horizontas yra ribotas karo, didžioji strategija žvelgia ir už karo ribų į būsimą taiką. Čia ir yra autoriaus įnešamas naujas elementas į strategijos supratimą. Tobula strategija, autorius sako, būtų ta, kuri duotų vaisius be rimtų kautynių, nes panaudojant netiesioginį būdą priešas, be rimtos kovos, turėtų būti psichologiškai parblokštas. Tam istorija duoda pakankamai pavyzdžių: Cezario Ilerdos kampanija, Napoleono Ulmo kampanija, Moltkės veiksmai apsupus MacMahono armiją ties Sedanu 1870 m. ir pagaliau 1940 metais, kai vokiečiai atkirto sąjungininkų kairįjį sparną Belgijoj ir kai Guderiano netikėtu prasiveržimu centre, ties tuo pačiu Sedanu, sąjungininkų gynyba Europoje buvo sužlugdyta.

Autorius yra priešingas Clausewitzo teorijai, sakydamas, jog stratego "tikrasis tikslas yra ne tiek siekti mūšio, kiek siekti tokios geros strateginės padėties, kuri jei pati neiššauks sprendimo, tai tos padėties išlaikymas mūšio pagalba tikriausiai atneš tą laukiamą sprendimą."

Jo nuomone Clausewitzo karinės filosofijos nepilnai užbaigti bruožai tiek persunkė Prūsų smegenis, jog jie nuėjo klaidingu keliu. Tokios populiarios Clausewitzo citatos kaip: "Karui laimėti vienintelis būdas — mūšis". "Tik dideli mūšiai gali duoti didelius rezultatus" ir panašios suklaidino vokiečius, nuvesdamos juos netikros strategijos sritin. Vokiečių generolų tikslas buvo siekti mūšio pirma pasitaikiusia proga, vietoj mėginus sukurti palankias progas mūšiui. Eidami Clausewitzo teorija, vokiečiai ir Antrajame Pasauliniame kare siekė to idealo pilnos pergalės mūšio pagalba ir, žinoma, jo nepasiekė . . .

". . . Kai kurie gabesni vokiečių generolai mano, kad sumušti Sovietų Rusiją proga buvo prarasta, kai buvo nuspresta stengtis laimėti mūšius 'klasiniu' būdu, vietoj to, kad kuo greičiausiai veržtis į moralinius ir ekonominius centrus kaip Maskva ir Leningradas, ką naujosios, mechaniškai judrios karybos žymiausias atstovas Guderianas ir norėjo daryti. Šiuo atveju Hitleris pasiliko prie senosios mokyklos" ir Clausewitzo karo teorijos.

Geriausia taika yra, kai ji sudaroma derybų keliu, bet ne sprendžiama kariniu žygiu. Tai rodo istorija. Tačiau yra papildoma kvailystė, kai manoma, kad nuo agresyvios tautos bus galima atsipirkti nuolaidom, nes vienos duoklės išmokėjimas tik iššaukia kitas didesnes duokles.

Antrajame Pasauliniame kare paleistas šūkis: "kariauti iki besąlyginio pasidavimo", tik bereikalingai prailgino sąjungininkams karą ir jiems kainavo daugiau aukų ir pinigų, o triuškinanti karinė pergalė neatnešė pastovios taikos, greičiau pasėjo sėklą sekančiam karui.

Z. R.

Laiškai ir MINTYS

Mieli tautiečiai, nuoširdžiausiai dėkoju už 3 egz. KARIO. Kiek išgalėdami ir toliau mūsų neapleiskite, nes užsiprenumeruoti neįstengiame. Linksmų Šventų Kalėdų! Geriausių pasekmių ir ištvermės iki mūsų brangios Tėvynės laisvės ryto. Dekodamas visų vardu, reiškiu augštą pagarbą.

J. Vaivada
Gautingen, Sanatorium, Germany.

*

. . . siųsdamas prenumeratos mokestį noriu kartu pareikšti geriausius linkėjimus tiems, kurie traukia šį sunkų "arklą", bepurenantį lietuviškus dirvonus. Džiaugiuosi, kad nesileidžiama, neduodama vietos žurnale tarpusavio ginčam ir visam tam, kas ardytų mūsų vieningumą...

St. Jurevičius,
Chicago, Ill.

*

. . . Mūsų tikėjimas ir viltis buvo nepaprasti 1918—1920 metais, kai mažom jėgom apgynėm savo Tėvynę, kovodami su milžinu. Tačiau raudonasis slibinas ir vėl Lietuvoj. Oi koks bolševikų darbas yra begėdiškas, kad net sunku pagalvoti ir rankos dreba berašant.

Mūsų krauju ir sveikata atvaduota, užgimė Lietuva, su savo mokyklomis, kultūra, savo universitetu, gimnazijom. Turėjom visko: duonos ir mėsos, rūbų ir medicinos ir beturčių šelpimą turėjom; buvo senelių prieglaudos, buvo nesarmata Lietuvos valstybei. Laisvoje Lietuvoje niekas tavęs nepersekiojo, nieko nebijojai, nei dieną nei nakčia, nelaukei, kad kas tave užpuls ir išveš į tolimą Sibirą. Nelaukėm nei kankinimų nei kalėjimo. Tik laukėm gero oro, kur šventę praleisti ar Vievyje šv. Petro

KARIAI ir jaunimas

MŪSŲ ŠEIMOJE

Gruodžio mėn. pabaigoje prasidėjo Korespondencinė Lietuvos Skautų Brolijos Vadovų Sueiga, kurią sudarys penki posėdžiai. Šios sueigos tikslas yra apžvelgti Brolijos veikimą, išryškinti ateities veikimo gaires ir išrinkti Brolijos organus naujai kadencijai. Sueigai pravesti yra pakviestas Prezidiumas iš Clevelande gyvenančių skautininkų, kuriems vadovauja Pr. Karalius.

-o-

Lapkričio mėn. pabaigoje Čikagoje įvykęs Liet. Stud. Sgos JAV-se visuotinis suvažiavimas buvo gausiausias dalyvių skaičiumi už visus iki šiol buvusius — netoli 250 dalyvių, gi šie atsivežė įgaliojimus atstovauti dar virš 150 kolegų. Gaila, kad tokiam svarbiam ir gausiam suvažiavimui buvo silpnai pasiruošta, o taipogi jokių svarbių nutarimų nebuvo galima padaryti daugiausia dėl nesveiko tarpgrupinio konkuravimosi.

-o-

New Yorko skautai įkūrė savo vaidintojų dramos sekciją, kuriai vadovauja J. Pupius. Pirmuoju veikalu pasirinkta V. Alanto "Buhalterijos klaida". Premiera įvyks vasario 6 d. Apreiškimo par. salėje. Veikalą režisuoja akt. Vyt. Kidolis.

-o-

Studentai ateitininkai Kalėdų atostogų metu buvo surengę New Yorke savo studijų dienas. Studentų Santara gruodžio 11 d. Bostone pravedė lietuvišką seminarą. Tai sveikintini reiškiniai studentiškam judėjime.

-o-

New Yorko jaunimo organizacijos (ateitininkai, šviesiečiai, studentai, santariečiai, skautai), susijungę su vyresniųjų organizacijoms po Liet. Bendruomenės vėliava, surengė iškilmingą Naujųjų Metų sutikimą.

-o-

Lapkričio 27—28 d. d. Waterbury-je, Conn. įvyko Atlanto pakraščio skautų vadovų konferencija, kurioje dalyvavo atstovai iš Bostono, Worcesterio, Hartfordo, Waterburio, New Yorko ir Elizabetho. Buvo peržvelgta šio Rajono veikla ir nustatytos ateities veikimo gairės. Šis Rajonas yra vienas iš veikliausių visoje Brolijoje. Jam vadovauja sktn. A. Matonis iš Waterbury.

---

atlaiduose, ar Kaune katedroje, ar Petrašiūnuose. Lietuva buvo rojus tiems, kurie mylėjo savo tautą ir kraštą.

Bet atėjo bolševikai ir pradėjo sužvėrėjusių darbą, prieš lietuvybę, prieš tikėjimą. Buvau ir aš suimtas, sėdėjau Trakų kalėjime. Ten buvau mušamas Kudrešovo Radivono, Feodoro sūnaus. Mane tardė ir mušė ir kompartijos sekretorius Vasilijus Ribakovas iš Mūro Strevininkų, jis ten kartu buvo ir Žiežmarių vlšč. pirmininkas. Paleidus buvau suimtas antrą kartą ir kito Kudrešovo, Pilypo tardomas ir mušamas.

Kai šį kartą paleido, dingau iš gyvenamos vietos, taip ir likau neišvežtas. Karui prasidėjus mūsų 32 partizanai apsiginklavom iš rusų atimtais ginklais. Įsigiję daugiau ginklų apginklavom kelis apylinkės būrius Semeliškėse, Beižionyse.

Tada raudonieji sušaudė Andrių Kapačiūną iš Kertauninkų kaimo, kartu su sūnum klieriku. Tą pat dieną jie nužudė ir karo invalidą Ramanauską. Jo išgelbėti nepavyko. Minėtas politrukas Kudrešovas pats šaudė lietuvius. Kruonio miške rasta buvo apie 90 asmenų taip sušaudytų. Vienas policininkas savanoris buvo taip sušaudytas. Sužinom Kudrešovą Pilypą, pas jį buvo rastas vyskupo Kuktos auksinis kryželis. Žudikus kai kuriuos sugaudėm. Kudrešovą pagavus padarėm jam Dievo Teismą. Paklausiau jo ar yra Dievas. Jis atsakė, kad dabar mato, kad yra. Klausiau už ką nužudė karo invalidą? Jisai man atsakė, kad jis buvęs liaudies priešas. Paklausiau kas yra tas liaudies priešas. Jis atsakė, tai tas, kuris nemyli komunistų. Jis turėjo visą sąrašą, kuriuos turėjo likviduoti.

Tada turėjom daug aršių kovų su raudonaisiais. Karys ir partizanas dykai kraujo nelieja. Jis liejamas už savo mylimą tėvynę.

... garbė KARIO leidėjams už gražaus žurnalo leidimą. Garbė p. gen. P. Plechavičiui už stiprią lietuvišką dvasią. Aš kada gaunu KARĮ, tai man rodos, ,kad su visais prieteliais Lietuvoj esu... Linkiu Jums visiems grįžti į laisvą Lietuvą. O dabar linkiu Jums iš Dievo sveikatos 1955 metams. Vardan tos Lietuvos vienybė težydi!

Aleksandras Mackevičius,
Vyties Kryžiaus Kavalierius,
Cleveland, Ohio.

Rašau iš senutės Europos padangės, nuo žydriojo Dunojaus upės krantų. Tariu padėkos žodelį už man kaip karo invalidui nemokamai siuntinėjamą KARĮ. Esu širdingai dėkingas. Ta proga siunčiu geriausius linkėjimus Redakcijai ir sveikinu ateinant didžiosioms šventėms ir linkiu laimingų Naujų Metų.

Karo invalidas,
Pranas Bagdonavičius
Ulm, Donau, Vokietija.

ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAS

Iš Australijos yra gauta tarptautinė pašto perlaida sumoje $4.95, kurioje trūksta tikslaus adreso (siuntėjas — S. Vaclovas, Sydney NSW, Australija).

Šios perlaidos siuntėjas prašomas pranešti tikslų savo adresą.

PAULIUS

Prieš kelis metus jis buvo jaunas, smagus vyras, o ji — lipšni, mylinti mergaitė. Dabar jie atskirti vienas nuo kito daugelio miškų, upių, kalnų... Paulius — karys brėkštantį rytą, karys kvepiantį vidudienį, ir karys gaivinantį vakarą, o Judita — nuolatos ta pati mylinti sužadėtinė.

Už poros dienų Kalėdos, Kalėdos Lietuvoj. Paulius stovi atgrežęs nugarą į miško pusę ir, pasirėmęs ant šautuvo, eina sargybą. Pabalęs sniegas atrodo per ne lyg baltas prieš jo juodus aulus, kurie, bebėgdami iki kelių, vietomis jau plyšta. Kelios sagtys atrodo per daug išblukusios, kelnės per laisvos, o milinė persisvėrusi ant dešinio peties. Kairė rankovė tuščia, per kurią kulverscčiais narsto vėjas. Paulius tylus ir susimastęs žiūri kaip ant lietuviškų medžių supasi baltos snaigės.

— Pauliau, — pasigirsta balsas iš miško. Prietemoj graudus Pauliaus veidas atsisuka į mišką.

— Braška ir traška ir vis aplink tą pačią vietą, — perduoda atskubėjęs draugas.

Nieko nelaukę abu skuba į Vyto nurodytą vietą. Tylu. Paklydęs paukštelis, nepataikęs į lizdą, retkarčiais surinka ir vėl tylu.

— Įtartina — tyliai sako Vytas.

Staigus ir netikėtas šakelių laužymas išblaško nurimusį Paulių. Vytas kulka praskiria tamsą. Ir vėl tylu kaip prieš mirtį. Paulius dešine ranka gniaužia nedidelį akmenį.

— Tai lietuviška širdis, kieta širdis kaip akmuo ir ji plyšta, — šnabžda Paulius ir mėgina perspausti akmenį.

Dar keletas tylos minučių ir pasipila šūviai. Vytas griebia apstulbusį Paulių ir spaudžia jo galvą prie žemės. Šūviai nutyla.

— Vytai, — rodo Paulius į dešinį petį, — skauda, labai skauda.

Draugas ryja ašaras ir, palaukęs gerą pusvalandį, tempia Paulių į palapinę. Kareiviai, įdubusiais ir sulysusiais veidais meldžiasi, įsmeigę akis į užsimerkusį Paulių.

—Jis gyvas, tik antra ranka nutraukta, — Vyto lūpomis bėga vos girdimi žodžiai. Tuo tarpu Paulius atveria sunkias blakstienas ir iš jo lūpų išsprūsta aiškus, gyvas šauksmas — Aš noriu gyventi! Aš myliu Lietuvą!

Graudumas bėga ne tik per kareivių širdis, bet per visą mišką; per sniegą, per medžius ir per dangų.

Šaltas, saulėtas Kūčių dienos rytas. Paulius sunkiai kvėpuoja. Ar dar daug kančios naktų su skeveldromis, kurios bėgioja skersai ir išilgai širdies, draskydamos ir degindamos?

Paulius pradeda kliedėti. Tyliai, patylėliais nustoja spirgėti sniegas. Medžiai prasiskiria ir pasirodo mėlynas dangaus kraštas. Atbėga saulė, nurenka sniego saujas ir pakelia pavasarį. Gieda žemė! Gieda Lietuva! Miško takais ir takeliais skuba žmonės. — Leiskit į tėvynę, leiskit pas savus, — spindinčiais veidais bėga dainuodamos mergaitės pro Pauliaus palapinę. Už mergaičių rikiuotėje atskuba jauni vyrai ir dainuoja "Paiūriais, pamariais." Už vyrų marguoja spalvotos skarelės. Tai moterys su rūtų šakelėmis maldaknygėse. Jos viena po kitos priklaupia prieš Pauliaus palapinę ir skuba toliau. Paulius apsižvalgo. Jis vienas palapinėj. Už palapinės eilėmis surikiuoti kryžiai, ant kurių mažos mergaitės tautiniuose drabužėliuose deda vainikus. Jos neverkia, ir Paulius susigėsta, išliejęs keletą drebančių ašarų. Paulius toliau mato masėmis ateinant ir praeinant žydinčiais veidais žmones. Jis neklausia, kas jie, — jis juos visus pažįsta. Žmonių kolonos palengva pradeda retėti. Paskutinieji nebeskuba ir pro Paulių nebepraeina. Mergaitės, motinos su kūdikiais ant rankų, berniukai, vyrai ir seneliai sustoja dideliu ratu aplink Pauliaus palapinę. Išbėga jauna, graži moteris iš žmonių tarpo ir leidžiasi tiesiai į Pauliaus palapinę. Tuo tarpu jaunas vyras iškelia trispalvę, ir žmonės susigraudinę užtraukia "Lietuva, tėvyne mūsų"! Paulius laiko ašaras. Jaunoji moteris praskleidžia palapinės uždangą ir įbėga.

— Pauliau, mes sugrįžome pas tave, sugrįžome padėti Lietuvai prisikelti. Mūsų širdys sugrįžo plakti tiktai Lietuvai!

Moteris puola Pauliui į glėbį.

— Judita, aš tavęs pasilgau—sako Paulius ir mėgina moterį apkabinti. Jis pamiršta, kad nebegali jos apkabinti, nes nebeturi rankų!

Judita klaikiu žvilgsniu žiūri į jį, vis žiūri... Ji netiki. Jos karšta meilė Pauliui paliko numirusią praeitį atsiminimuose: ramunių žiedus, kurie mylavo, lūpos, kurios kvepėjo ir viliojo ir mažutę viltį kaip paukštę, kuri nelesinama kasdieną augo ir dangstėsi naujomis, spalvotomis plunksnomis.

Kūčių vakarą Paulius mirė. Kareiviai žiūrėjo į ramų Pauliaus veidą, į krentantį sniegą ir vėl į Paulių — ir visi juto kaip karštai Paulius mylėjo Lietuvą.

V. Karečkaitė

Nikodemas Katinas

DVIEJŲ KARIUOMENIŲ KARYS

Šiomis dienomis atšventė savo amžiaus 65 metų sukaktį Pirmojo Pasaulinio Karo veteranas Nikodemas Katinas, dabar gyvenąs Maspeth, N. Y. Kilęs iš Ukmergės aps., Žemaitkiemio val. Grežionių kaimo.

N. Katinas yra tarnavęs ir Rusijos carinėje kariuomenėje. Tarnavo Petrapilyje gvardijoje ir jam yra tekę stovėti sargyboje prie caro rūmų ir matyti carą Nikalojų II.

Atvykęs į Ameriką, Pirmojo Pasaulinio Karo metu buvo mobilizuotas į JAV kariuomenę ir dalyvavo Prancūzijos fronte. (Čia dedama nuotrauka iš Pirmojo Pasaulinio Karo laikų Amerikos JV kariuomenėje).

Kaip karo veteranas, dabar priklauso American Legion Lithuanian Memorial Post.

N. Katiną jo sukakties proga nuoširdžiai sveikina:

Ona ir Antanas Karpavičiai, Kazė Genevičienė, Petras Juknys, Juozas Valakas, Stepas Kligys, Antanas Sodaitis ir Stasys Butkus.

KUPRINĖS pabiros

LINKĖJIMAI BENDRADARBIAMS

Naujųjų Metų proga "Kuprinės pabiros" savo mieliesiems bendradarbiams linki daug laimės, sveikatos, o ypač geriausios atminties, kad pažadėję ką parašyti, neužmirštų.

"Kuprinės pabiros" tiki, kad prie šio jos linkėjimo mielai prisidėtų ir kiti skyriai, ypač atsiminimų

LIETUVIŠKIEJI VEIDAI PO SVETIMOMIS KAUKĖMIS

"Kuprinės pabirų" reporteriui Makaliukui parūpo pasikalbėti su kaikuriais mūsų tautiečiais, dingusiais iš lietuvių šeimos tarpo.

Pasikrapštęs pakaušį, pirmiausia užsuko į misterio Šmidto krautuvę.

— Alau, misteri! — prakalbino Makaliukas. — Girdėjau, kad tamsta esi lietuvis ir iš Lietuvos esi Smuilaitis. Sakyk, kodėl pakeitei savo lietuvišką pavardę ir kodėl nebekalbi lietuviškai?

— Jes, mister, — atsakė misteris Šmidtas. — Tai darau grynai biznieriškais sumetimais. Mat, mūsų lietuviai nemėgsta pas lietuvius pirkti, taigi, pasislėpęs po svetimąja kauke, kartais sulaukiu ir per klaidą užsukusį lietuvį. O antra, apsiginu nuo lietuviškųjų organizacijų. Juk jos aukas rinkdamos pirmiausia suka pas lietuvius biznierius.

— Šiur, — atsakė mūsų reporteris. — Dabar aišku, kodėl Smuilaičiai išvirto į Šmidtus.

Ir movė pro duris toliau. Vos spėjo susilaikyti prie kitų namų, kur gyveno kitas lietuvis, dypukas Ališiūnas.

— Alau, alau, ponas Ališiūnas! — linksmai pasveikino mūsų reporteris. — Sakyk nuoširdžiai, kaip jūsų vaikai taip greit užmiršo lietuviškai. Tamsta, atrodo, toks patriotas. Žadi, kai Lietuva bus laisvinama, su pirmuoju amerikiečių tanku įvažiuoti į Lietuvą ir iškarti visus bolševikų pataikūnus.

— Mat, brolyti, — pradėjo aiškintis Ališiūnas. — Vaikai lanko šiūles ir gerai angliškai pramoko. Na, o kur mes išmoksime angliškai. Pradėjome mokytis iš vaikų. Ir pasidarė mūsų šeimos kalba angliška. Bet čia įvyko tragedija. Vaikai užmiršo lietuviškai, o mes dar neišmokome angliškai.

Pareiškęs užuojautą, mūsų reporteris drožė pas trečią lietuvį, irgi dypuką Krauklį.

— Alau, ponas Kraukly, maniau, kad tavęs gyvo nebėra pasaulyje. Dingai iš lietuvių tarpo, kaip ugnyje. Nei lietuviškuose minėjimuose, nei koncertuose, nei kituose parengimuose nebematyti, — užsipuolė mūsų reporteris.

— Rimtos priežastys neleidžia brolvt, — pradėjo teisintis ponas Krauklys. — Tiesiog nenugalimos. Nebeturiu to laiko, nors pasiusk. Nusipirkome televiziją, brangiai užmokėjome, taigi turime sutaupyti tuos išleistus dolerius. O juk einant ir į lietuviškus parengimus turi mokėti. Taigi kišenė neleidžia. O antra, nebesugaudome to laiko. Juk negi praleisi kokią įdomią televizijos programą. O ką ten tuose parengimuose!.. Kovbojų nepamatysi.

Reporteris Makaliukas išsmuko pro duris ir toliau eiti mielių tautiečių tardyti nebesiryžo. **L-as**

VARNA IŠ KOLCHOZO

Iš Sovietų Sąjungos atskrido į Vakarų Vokietiją nušepusi, sulysusi ir labai suvargusi varna, ir sutikusi riebią ir žibančiomis plunksnomis vakarietišką varną, papraše politinės pabėgėlės globos pasilikti vakaruose.

— Ką, ar ir jūs, draugės, pradėjote Sovietų Sąjungoje politikuoti?

— paklausė vakarietiška varna.

— Ech, mieloji ponia! — atsidūsėjo sovietinė varna, — politikuot tai nepolitikuojame. Visa mūsų politika tik kur nukniaukti viščiuką ar žąsiuką. Bet gyvenimo jau nebėra ten. Suregistravo visas varnas, priskyrė prie kolchozų, nustatė penkmečio planą dėti vištų kiaušinius, o kai padėjau tik varnišką kiaušinį, mane apkaltino sabotažnike.

—O kur vištos, kad jūs turite kolchozui dėti kiaušinius? — paklausė vakarietė.

— Ech, ponia, jos jau visos koncentracinėse stovyklose už sabotažus ir neišpildymą penkmečio plano per dieną padėti po 3 kiaušinius, — atsidūsėjo sovietinė varna.

K. P.

MOZŪRAS JUOKAUJA SU DIEVU
(Dzūkų jumoras)

Iš turgaus grįžo gerokai įkaušęs mozūras. Kryžkelėje privažiavo seną, pasvirusį ir jau visiškai papuvusį kryžių. Linksmas mozūras sustojo prie kryžiaus ir pradėjo su juo juokauti.

— Dievuli, Dievuli, Tu toks galingas, sutvėrei pasaulį, mane ir tuos nelabuosius žydus, ir leidaisi jiems save nukryžiuoti. Vertas už tai botagaičių.

Pagrasino botagu kryžiui, bet vėl greit atitraukė.

— Vertas, bet gaila! Vertas būtum botagaičiu uždrožti, bet gaila!

Taip keletą kartų pakartojo. Pagaliau pradrįso ir iš lėto, švelniai sukirto per kryžių. Iš lėto kertant, botagas apsisuko apie kryžių, o jo nudvėsęs kuinas, pamanęs, kad jam botagu drožia, staiga trūktelėjo vežimą. Vežimui trūktelėjus, botagas nebespėjo atsivynioti, staiga patraukė papuvusį kryžių ir jis griuvo ant mozūro kuino. Jį užmušė. Mozūras išlipo iš vežimo, liūdnas žiūri į kryžių ir savo kuiną, ir sunkiai atsidūsėjo.

— Dievuli, Dievuli, aš tik pajuokavau truputį, o Tu jau ir padarei!

J. R.

Užpildytos KARIO anketos plaukia redakcijon. Ar Tamsta, mielas skaitytojau, savąją jau išsiuntei?

LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ!

Linkiu savo kostumeriams, draugams ir Budriko Radijo programos klausytojams

★

JOS. F. BUDRIK, INC.

3241 S. HALSTED ST., CHICAGO 8, ILL.

★

Lietuviška radio valanda leidžiama ketvirtadieniais iš WHFC, 1450 kil. radio stoties nuo 6 iki 7 val. vak.

Laimingų Naujų Metų mūsų lankytojams, draugams ir pažįstamiems!

MONARCH LIQUORS

SAV. SAVANORIS KŪRĖJAS IR INVALIDAS
JUSTINAS IR ALEKSANDRA NAUJOKAI

Vietiniai ir importuoti gėrimai ir šalti užkandžiai

3529 S. HALSTED ST., CHICAGO, ILL.
Tel.: YA 7-6054

Laimingų Naujų Metų linkime visiems mūsų kostumieriams, draugams ir visiems lietuviams!

PIVARONAS BAKERY

LIETUVIŠKA DUONA

4622 S. MARSHFIELD AVE., CHICAGO, ILL.
Tel.: FR 6-4622

Laimingų Naujų Metų linkiu visiems savo kostumeriams ir draugams

JULIUS KUZAS

WHOLESALE MEAT DISTRIBUTOR

6840 S. ARTESIAN AVE., Chicago, Ill.
Tel.: WAlbrook 5-8744

MŪSŲ BIČIULIAI:
ĮNAŠUS ĮMOKĖJO:

45. Stapulionis Antanas, Boston, Mass.
46. A. S. M. šeima, Brockton, Mass.

AUKOJO KARIUI:

1. Saladžius Pranas	$16.00
2. Ž.	10.00
3. Reklaitis Mikas	5.00
4. Karaliūnas Jonas	2.00
5. Čepukas Jonas	1.00
6. Gatautis Antanas	1.00
7. Gečiauskas Mykolas	1.00
8. Iškauskas Juuouzuas	1.00
9. Mikeliūnas Danys	1.00
10. Pračkaila Leonas	1.00
11. Sirgėdas Jurgis	1.00
12. Tumas Juozas	1.00
13. Valantiejus Pranas	1.00

ATSIŲSTA PAMINĖTI

GABIJA, literatūros metraštis spaudos atgavimo penkiasdešimtmečiui ir tremties dešimtmečiui paminėti. 1954 m. išleido Gabijos leidykla, 335 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y. Redaktoriai Jonas Aistis ir Stepas Zobarskas, dailininkas Pranas Lapė. Įrišta į kietus viršelius, 552 psl., kaina $6.50. Metraštyje išspausdinta niekur iki šiol nepaskelbta naujausia septyniasdešimties autorių kūryba: poezija, proza, drama ir straipsniai. Knyga gaunama leidykloje ir pas spaudos platintojus.

Gražios knygos mėgėjui dar viena puiki staigmena kokių lietuviškų knygų leidėjai ne dažnai išleidžia.

SVETIMOS PAGAIRĖS, Vytautas Alantas, Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 3. 256 psl. Kaina nepažymėta.

KAIP JIS JĄ NUŽUDĖ, Jonas Gailius. Viršelis Živilės Duobaitės, 127 psl. Išleista Caracas, Venecuela. Tiražas 1500. Kaina $1.25.

GOLDEN JUBILEE, Šv. Kryžiaus Lietuvių Parapijos 50 metų ISTORINIAI BRUOŽAI, 155 psl. teksto su iliustracijomis, priede sveikinimai ir skelbimai. Įrišta į kietus viršelius. Kaina nepažymėta.

GRĮŽO KARYS:

1. S. K. Balys, Great Barrington Mass.
2. Bartninkas Vladas, Hamilton, Canada
3. Čeponis Benjaminas, St. James, L. I., N. Y.
4. Grajauskas Bronius, Hamilton, Canada
5. Corp. Kurpis Gediminas, AF 11223897
6. Nasvytis J., Cleveland, Ohio
7. Pabrėža Leonas, Chicago, Ill.
8. Patamsis Antanas, Great Neck, L. I., N. Y.
9. Peteris Petras, Chicago, Ill.
10. Slavinskas S., Germany
11. Tauras Vytautas, Chicago, Ill.
12. Žiukas P., Detroit, Mich.

LAIMINGŲ 1955 METŲ
Visiems Lietuviams Linki

Balzekas Motor Sales, Inc.

CHRYSLER — PLYMOUTH
AUTOMOBILES

4030 S. Archer Avenue

Archer & California Aves., Chicago, Ill.
STANLEY BALZEKAS, JR.
VI 7-1515

Laimingų Naujų Metų Linkime Visiems Mūsų Kostumieriams, Draugams ir Visiems Lietuviams!

JUSTINAS MACKEVIČIUS
PREZIDENTAS

STANDARD FEDERAL
SAVINGS AND LOAN ASS'N

4192 Archer Avenue
CHICAGO, ILL.

DIDŽIAUSIA LIETUVIŲ FINANSINĖ ĮSTAIGA

Sveikiname visus kostumierius ir lietuvius
Naujų Metų proga

ST. ANTHONY SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
1447 S. 49 Court, Cicero 50, Ill.
JUOZAS GRIBAUSKAS, Vedėjas

1955 NAUJUS METUS
pradėkite su taupymo sąskaita su
Šv. Antano Taupymo Bendrove
Mes mokame 3% dividentą ant sąskaitų.
Ačiū už paramą, duotą per 1954 metus!

Laimingų Naujų Metų mūsų Taupytojams
ir Klijentams linki

CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

6236 S. Western Avenue
GRovehill 6-7575

❖

J. PAKEL — Prezidentas

LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Linkime savo draugams, pažįstamiems
ir klientams

JONAS KUTRA
ALFONSAS NORKUS
REAL ESTATE — INSURANCE
2405 W. 51st Street
CHICAGO 32, ILL.

SAVO KLIJENTUS SVEIKINA

P. & J. JOKUBKA
T.V. & DIAMONDS, WATCHES
SALES AND SERVICE

4102 ARCHER AVE. Tel. LAfayette 3-8617
At Mozart Chicago 32, Ill.

LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
mūsų maloniai klijentūrai

DAINA Television Company
QUALIFIED ENGINEER'S SERVICE

3130 S. HALSTED ST. CHICAGO, ILL.
A. SEMENAS Tel.: DAnube 6-6887

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

Redaktorius — **Jonas Kardelis**
Leidėjas — **Kanados Lietuvių Centro Taryba**

Adresas:

7722 George St., Ville Lasalle,
Montreal, P. Q. CANADA

Kaina metams:
Kanadoj—5 dol., Amerikoj—5.50 dol.

Kuo linksmiausių Naujų Metų savo mieliems klijentams linki

J. BUDRIK'S STUMBLE INN

SANDVIČIAI — CHILI

Loškite Shuffle Board, Table Tennis and Billiards

1442 S. 49th COURT, CICERO 50, ILL.
Tel.: TOwnhall 3-9472

JONAS BUDRIKAS

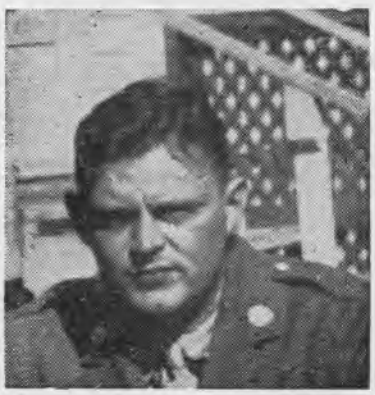

Jaukus lietuviškas restoranas ir valgykla, biliardas ir stalo tenisas. Įvairūs gėrimai, šalti ir šilti užkandžiai. Tremtinių mėgstamiausia vieta. Erdvi salė įvairiems parengimams.

1442 SO. 49-TH CT., CICERO 50, ILL.
TEL. TOwnhall 3-9472

ST. ANTHONY SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

1447 SO. 49th COURT, CICERO, ILL.
Telefonai: TOwnhall 3-8131 - 8132

JUOZAS GRIBAUSKAS, Vedėjas

KVIEČIA JUS... pradėti taupyti pinigus per mus, kur Jūsų kaimynai nuo 1922 metų be pertraukos saugiai ir pelningai juos taupo.

KREIPKITĖS Į MUS paskolų namams, pasinaudokite 100% atmokėjimo privilegijomis.

RAŠTINĖS VALANDOS:

Kasdieną nuo 9 iki 5. Pirmadieniais nuo 9 iki 8
Šeštad. nuo 9 iki 1. Treč. uždara visą dieną

Patarnautojas kalba lietuviškai.

IR JŪS GALITE IMIGRUOTI Į CANADĄ ARBA USA, JEIGU TURITE VIZĄ.

Oficialius dokumentus parūpina

JONAS J. JUŠKAITIS, LL. B.,
diplomuotas teisininkas

Įstaigos adresas:
Suite 5, Tunstall Building,
709 Dunsmuir Street,
Vancouver 1, B. C., CANADA.

(Apsimokėjusiems visas susirašinėjimo išlaidas, prisiunčiamos smulkesnės informacijos.

Sveikiname visus savo lankytojus ir geros valios lietuvius NAUJŲ METŲ PROGA

Lietuvių Auditorija

Auditorijos Šeimininkas
J. MALIORIS

3133 S. HALSTED STREET
Chicago, Ill.
Tel.: VIctory 2-6172

LIETUVIŠKA ĮSTAIGA

Kaina
2.15 a

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Furniture Center, Inc.

☆

Sveikina KARĮ ir jo skaitytojus

Įmonės Valdyba

☆

3222-24-26 S. Halsted St.

Chilcago 8, Ill.

Dailūs odos išdirbiniai. Pageidaujant tekstai įrašomi auksu. Rašyti: A. Mažeika, Frankfurt/M. Eschersheimerland Str. 220, West Germany.

VIENYBĖ

Amerikos lietuvių savaitraštis

Eina nuo 1886 m.

Redaktorius leidėjas

JUOZAS TYSLIAVA

Prenumerata metams $5.00

412 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y.

JURGIS REKEŠIUS

LIETUVIS LAIKRODININKAS

❖

65-39 A GRAND AVENUE,
MASPETH, L. I., N. Y.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

SAVINGS INSURED UP TO $10000

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, ir savo taupytojams išmokėjo kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Aukštus dividendus išmokėjo visada be perstojimo.
- Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.

PRADĖKITE TAUPYTI ŠIANDIEN!

AND LOAN ASSOCIATION

2202 W. Cermak Road, Chicago 8, Ill
JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres.
Tel.: VIrginia 7-7747

ĮSTAIGOS VALANDOS: Kasdien nuo 9 ryto iki 5 val. po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 8 vak. Trečiadieniais visai neatidaroma.

KARYS

žymiai padidinamas, tačiau prenumerata metams tik $5.00

DARBININKAS

visų

lietuvių

laikraštis!

Išeina du kartu per savaitę.

Kaina metams 6 dol., Brooklyne — 6.50 dol., užsienyje — 6.50 dol.

Adresas: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Lietuvių Auditorija

3133 So. Halsted Street

Chicago, Ill.

Tel.: VIctory 2-6172

KETURIOS SALĖS

Išnuomojamos vestuvėms ir pobūviams su maistu ar be maisto. Susirinkimams ir konferencijoms salės veltui

TAUPYKITE ateičiai. Pasidėkite taupomus pinigus į CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION, kur kiekviena santaupa pilnai apdrausta iki $10,000.00 by an Agency of the United States Government.

KUR visada buvo ir yra išmokamas aukštas devidendas.

KUR pinigai buvo ir yra išmokami pagal pareikalavimą.

KUR tamsta gali atlikti visus savo ir savo šeimos finansinius reikalus.

KUR 27 metų patyrimas užtikrina visiems saugų ir teisingą patarnavimą.

Dėl paskolų geresnėm sąlygom, perkant arba statant namą, visada pasimatykite su mumis.

Mūsų turtas — $14,000,000.00

Chicago Savings & Loan Association

GRovehill 6-7575

6236 South Western Avenue, CHICAGO, ILL.

J. PAKEL — Prezidentas

Visko Užtektinai—Tuojau Pristatom

Baldus, šaldytuvus, pečius, skalbiamas mašinas, lovas, matracus, kilimus, radio, televizijos setus, vaikučiams baldus.

Žemos kainos, lengvi išmokėjimai. Turime didelį pasirinkimą. Mes pagaminame baldus ir pagal jūsų užsakymą

Roosevelt Furniture Co., Inc.

LIETUVIŲ KRAUTUVĖ

2310 W. ROOSEVELT RD., CHICAGO

Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vak. iki 9:30

Atdara sekmadieniais nuo 11 iki 4:30 val. popiet.

TAUPYKITE CHICAGOS STIPRIAUSIOJ TAUPYMO ĮSTAIGOJ

Standard Federal Savings

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 ARCHER AVE., CHICAGO 32

(Archer Ave. at Sacramento)

PHONE: VIrginia 7 1141

TURTAS ..... 50 milijonų

ATSARGOS FONDAS ..... 4 milijonai

JUSTIN MACKIEWICH,

President and Manager

Įstaigos valandos: Kasdien, įskaitant šeštad., nuo 9 val. ryto iki 4 p. p.

Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak..

Trečiadieniais visai neatidaroma.

STANDARD FEDERAL TURTAS PASIEKĖ 50 MILIJONŲ

PATI DIDŽIAUSIA LIETUVIŲ FINANSINĖ ĮSTAIGA VISAME PASAULYJE

KAINA 50c.